

Ve Štrasburku dne 9. prosince 2009

ECRML (2009) 7

EVROPSKÁ CHARTA REGIONÁLNÍCH ČI MENŠINOVÝCH JAZYKŮ

PROVÁDĚNÍ CHARTY V ČESKÉ REPUBLICĚ

1. monitorovací cyklus

- A. Zpráva Výboru expertů**
- B. Doporučení Výboru ministrů k provádění Charty Českou republikou**

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků stanovuje kontrolní mechanismus pro hodnocení, jak je Charta uplatňována ve státě, který je smluvní stranou, za účelem vydávání doporučení pro zlepšení jeho právních předpisů, politiky a postupů, pokud je to potřebné. Ústředním prvkem tohoto postupu je Výbor expertů zřízený na základě článku 17 Charty. Jeho základní účel je podávat Výboru ministrů zprávy o svém hodnocení souladu smluvní strany s jejími závazky, přezkoumat skutečnou situaci regionálních či menšinových jazyků ve státě a – kde je to vhodné – povzbudit smluvní stranu, aby postupně dosahovala vyšší úrovně závazku.

Aby tento úkol usnadnil, přijal Výbor ministrů v souladu s článkem 15.1 osnovu pro následné periodické zprávy, jež je smluvní strana povinna předkládat generálnímu tajemníkovi. Stát by měl zprávu zveřejnit. Tato osnova od státu vyžaduje, aby podal zprávu o konkrétním uplatňování Charty, obecné politice pro jazyky chráněné podle části II a přesněji řečeno o všech opatřeních, jež byla přijata pro uplatňování ustanovení zvolených pro každý jazyk chráněný podle části III Charty. První úkol Výboru expertů je proto přezkoumat informace obsažené v periodické zprávě pro všechny příslušné regionální či menšinové jazyky na území dotyčného státu.

Úloha Výboru expertů je ohodnotit stávající právní akty, předpisy a skutečnou praxi uplatňovanou v každém státě ohledně jeho regionálních či menšinových jazyků. V souladu s tím zřídil Výbor své pracovní metody. Výbor expertů shromažďuje informace od příslušných správních orgánů a z nezávislých zdrojů ve státě, aby se pokusil získat spravedlivý a nestranný přehled o skutečné situaci jazyků. Po předběžném přezkoumání první periodické zprávy předloží Výbor expertů, pokud je to potřebné, každé smluvní straně řadu otázek, aby od správních orgánů získal doplňující informace o záležitostech, které považuje za nedostatečně rozvinuté ve zprávě samotné. Po tomto písemném postupu obvykle následuje „inspekce na místě“ v dotyčném státě provedená delegací Výboru expertů. Během této inspekce se delegace setkává se subjekty a sdruženími, jejichž práce úzce souvisí s používáním příslušných jazyků, a konzultuje se správními orgány o záležitostech, na které byla upozorněna. Tento proces shromažďování informací je navržen tak, aby Výboru expertů umožnil účinněji ohodnotit uplatňování Charty v dotyčném státě.

Po dokončení tohoto procesu přijme Výbor expertů svou vlastní zprávu. Tato zpráva se předkládá Výboru ministrů společně s návrhy na doporučení, která se Výbor ministrů může rozhodnout adresovat jedné nebo několika smluvním stranám, jak může být potřebné.

Obsah

A.	Zpráva Výboru expertů o provádění Charty v České republice.....	4
	Kapitola 1 - Podklady a předběžné otázky.....	4
1.1.	Ratifikace Charty Českou republikou.....	4
1.2.	Práce Výboru expertů.....	4
1.3.	Prezentace situace regionálních či menšinových jazyků v České republice.....	4
1.4.	Obecný právní rámec.....	7
1.5.	Obecné otázky vyplývající z hodnotící zprávy.....	7
	Kapitola 2 - Hodnocení Výboru expertů ohledně uplatňování Charty.....	9
2.1.	Předběžná otázka.....	9
2.2.	Hodnocení části II Charty.....	9
2.3.	Hodnocení části III Charty.....	19
2.3.1.	<i>Polština</i>	19
2.3.2.	<i>Slovenština</i>	32
	Kapitola 3 - Zjištění Výboru expertů v prvním monitorovacím kole.....	42
	Příloha 1: Ratifikační listina:.....	44
	Příloha II: Komenář České republiky.....	45
B.	Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy k provádění Charty Českou republikou.....	55

A. Zpráva Výboru expertů o provádění Charty v České republice

přijata Výborem expertů 23. dubna 2009
a předložená Výboru ministrů Rady Evropy
v souladu s článkem 16 Charty

Kapitola 1 Podklady a předběžné otázky

1.1. Ratifikace Charty Českou republikou

1. Česká republika podepsala Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků (dále jen „Charta“) dne 9. listopadu 2000 a ratifikovala ji dne 15. listopadu 2006. Charta vstoupila pro Českou republiku v platnost dne 1. března 2007.
2. Ratifikační listiny jsou uvedeny v dodatku I této zprávy. V těchto listinách české správní orgány deklarovaly, že Charta se uplatní na slovenský, polský, německý a romský jazyk.
3. V souladu s čl. 15 odst. 1 Charty byla první periodická zpráva o uplatňování Charty v České republice předložena dne 30. dubna 2008. Zpráva byla vyhotovena Radou vlády pro národnostní menšiny a zahrnovala informace poskytnuté několika ministerstvy, krajskými a místními správními orgány a sdruženími národnostních menšin.
4. Text Charty byl zveřejněn v úřední Sbírce mezinárodních smluv a na internetových stránkách Rady vlády pro národnostní menšiny, stejně jako první periodická zpráva. Rada vlády rozeslala krajům a obcím informační publikaci o Chartě (*Charta – co bychom měli vědět?*). Během inspekce na místě však vyjádřilo několik zástupců skupin hovořících regionálními či menšinovými jazyky, jakož i správní orgány, názor, že Charta možná nebyla dostatečně rozsáhle šířena a že mnohé obce neměly o Chartě dostatečné povědomí.

1.2. Práce Výboru expertů

5. Po předběžném přezkoumání zprávy Výborem expertů byl vypracován dotazník a zaslán českým správním orgánům. Delegace Výboru expertů vykonala v prosinci 2008 inspekci na místě v České republice. Konala se setkání se zástupci skupin hovořících slovenským, polským, německým a romským jazykem, a také nevládních organizací, novinářů a pedagogů, a to v Ostravě a v Praze. Delegace se setkala také se zástupci komisí pro národnostní menšiny, místních, krajských a ústředních správních orgánů.
6. Výbor expertů obdržel od zástupců skupin hovořících regionálními či menšinovými jazyky nějaké připomínky a dodatečné informace. Tyto informace byly užitečné při hodnocení uplatňování Charty a Výbor expertů by jim všem rád poděkoval za jejich aktivní přínos a účast na monitorovacím procesu.
7. V souladu s čl. 16 odst. 4 Charty zřídil Výbor expertů seznam obecných návrhů pro vypracování doporučení, jež by si Výbor ministrů mohl přát adresovat České republice. Navíc Výbor učinil v hlavní části zprávy, pokud to bylo potřebné, podrobnější připomínky, jež doporučuje českým správním orgánům vzít v úvahu při vývoji jejich politiky pro regionální či menšinové jazyky.
8. Tato zpráva je založena na politické a právní situaci, která panovala, když Charta vstoupila v České republice v platnost (1. března 2007), na informacích předložených vládou České republiky v její první periodické zprávě Radě Evropy (30. dubna 2008), na dodatečných informacích poskytnutých vládou později prostřednictvím odpovědí na dotazník sestavený Výborem expertů a na informacích získaných během inspekce na místě, jak je uvedeno výše. Výbor expertů přijal tuto zprávu dne 23. dubna 2009.

1.3. Prezentace situace regionálních či menšinových jazyků v České republice

9. Počet osob hovořících regionálními či menšinovými jazyky, jimiž se mluví v České republice, je založen na počtu těch, kteří se deklarovali jako rodilí mluvčí ve výsledcích posledního sčítání lidu, jež se konalo v roce 2001. Česká republika je relativně homogenní země. Ve sčítání lidu v roce 2001 prohlásilo 10 % obyvatelstva, že jejich mateřský jazyk ke jiný než český.

10. Výbor expertů poznamenává, že v roce 2001 došlo v porovnání s předchozím sčítáním lidu v roce 1991 k významnému poklesu počtu těch, kteří se prohlásili za příslušníky jedné z příslušných národnostních menšin (polské, slovenské, německé a romské).¹ Tato čísla neodrážejí nutně počty osob hovořících regionálními či menšinovými jazyky. Někteří mluvčí se rozhodnou nedeklarovat se jako příslušníci národnostní menšiny, zatímco ne všichni příslušníci národnostní menšiny nutně mluví jazykem dotyčné národnostní menšiny.

11. I když Ústava České republiky neurčuje explicitně žádný jazyk jako úřední, převaha českého jazyka společně s jeho statutem a s výsadami v několika zákonech a předpisech znamená, že pro účel Charty je úředním jazykem České republiky. Zákony poskytují určité výsady také slovenskému jazyku.

Polština

12. Polský jazyk je tradičně přítomen v části Slezska Těšínsko – Cieszyn v Moravskoslezském kraji, v blízkosti česko-polské hranice. To lze dát do protikladu s jinými regionálními či menšinovými jazyky, jejichž uživatelé jsou rozptýleni po celém území České republiky. Přesto neexistuje oblast, kde by osoby hovořící polsky tvořily absolutní většinu.

13. Ve středověku vládla v historických regionech Morava a Těšínsko ve Slezsku místní větev polské piastovské dynastie; posléze přešly pod českou a později habsburskou vládu. Po rozpadu rakousko-uherské říše v roce 1918 a vzniku dvou nových států, Polska a Československa, se Morava stala součástí Československa, zatímco slezské Těšínsko – Cieszyn bylo rozděleno mezi obě země.

14. Podle sčítání lidu v roce 2001 je v České republice 53 290 osob hovořících polsky. Podle informací získaných od správních orgánů žije asi 80 % polského obyvatelstva na území Těšínska. Poláci tvoří 0,5 % celkového počtu obyvatel České republiky.

15. Osoby hovořící polsky používají většinou jako hlavní nástroj ústní komunikace těšínsko-slezskou variantu, jež je lingvisticky příbuzná s polskými slezskými dialekty, jimiž se mluví v jižních částech Polska.

Slovenština

16. Přítomnost slovenského jazyka v České republice lze považovat za přímý důsledek migrace. V druhé polovině 19. století nastal migrační pohyb Slováků do industrializovanějších českých regionů, jenž skončil v roce 1939.

17. Druhá vlna migrace osob hovořící slovensky, zejména romského původu, začala po druhé světové válce, kdy se mnoho z nich usadilo v příhraničních oblastech západních Čech.

18. Poté, co se v roce 1948 moci chopili komunisté, se také mnoho Slováků přestěhovalo do průmyslových oblastí českých zemí, protože hledali práci. Slovenská migrace dosáhla svého vrcholu v roce 1980, kdy 359 370 lidí deklarovalo slovenskou národnost. Od té doby počet osob, které se prohlašují za osoby hovořící slovensky, v České republice klesá.

19. Podle informací poskytnutých správními orgány se slovensky mluví na celém území České republiky. Lze však říct, že osoby hovořící slovensky jsou soustředěny v Moravskoslezském kraji (42 357), Ústeckém kraji (21 172), Jihomoravském kraji (15 452), Středočeském kraji (14 191), Karlovarském kraji (13 655) a v Praze (17 406) – čísla podle posledního sčítání lidu v roce 2001. Podle slovenských mluvčích jsou tyto osoby soustředěny hlavně ve městech, a to z důvodů zaměstnání.

20. V celostátním sčítání lidu v roce 2001 deklarovalo slovenskou identitu 193 190 osob, tj. 1,9 % celkového počtu obyvatel. Podle úředních zdrojů je však počet osob hovořících slovensky mírně vyšší (222 832 osob) než počet občanů, kteří udávají slovenskou národnost.

21. Slovenský a český jazyk náleží do stejné skupiny západoslovanských jazyků. Během existence společného státu, Československa, byla jejich vzájemná srozumitelnost podporována politikou a médii. Po roce 1990 se ubíraly odlišnými cestami, ale srozumitelnost je nadále velmi vysoká. To znamená, že v praxi nemají lidé hovořící slovensky žádné obtíže při používání svého jazyka ve veřejném životě.

¹ Slovenská 1991: 315 000 – 2001: 193 000; polská 1991: 59 000 – 2001: 52 000; německá 1991: 49 000 – 2001: 39 000; romská 1991: 33 000 – 2001: 12 000.

Němčina

22. Německé osídlení na území České republiky lze vysledovat zpět do středověku, kdy bylo politikou českých králů zvat do země Němce.

23. Před druhou světovou válkou představovali Němci 22,95 % obyvatelstva (3 123 305). Po válce, kdy bylo více než 2,5 milionu Němců vyhnáno československými správními orgány podpořenými závěry Postupimské konference z roku 1945 a na základě Benešových dekretů, tento počet drasticky poklesl. Osoby hovořící německy trpěly až do roku 1989 stigmatizací a v důsledku toho bylo mezigenerační předávání německého jazyka přerušeno. Výsledkem je, že v současnosti většina osob hovořících německy patří ke starší generaci.

24. Značný počet osob hovořících německy žije v příhraničních oblastech, zatímco menší počet žije také v Praze (1 791) a ve Středních Čechách (1 110). Nejvyšší soustředění osob hovořících německy lze nalézt v Ústeckém kraji, kde představují 1,2 % celkového počtu obyvatel (9 478 osob). Mezi další kraje patří Karlovarský kraj (8 925), Moravskoslezský kraj (4 255) a Liberecký kraj (3 722).

25. V celostátním sčítání lidu v roce 2001 deklarovalo němčinu jako svůj mateřský jazyk 52 389 osob, zatímco německou národnost deklarovalo 39 106 osob, což představuje 0,38 % z celkového počtu obyvatel. Osoby hovořící německy užívají jak standardní němčinu, tak tradiční místní dialekty.

Romština

26. Nelze přesně určit, od kdy se v České republice mluví romsky. Podle informací, které jsou Výboru expertů dostupné, však lze nalézt pevný důkaz přítomnosti Romů v Českých zemích v ochranné listině vydané císařem Svaté říše římské a českým králem Zikmundem roku 1423.

27. Romské obyvatelstvo čelilo v průběhu století krutému pronásledování. V roce 1697 byli Romové postaveni císařským dekretem mimo zákon, což je vystavovalo násilným napadením. Pronásledování Romů bylo úředně ukončeno za vlády Marie Terezie (1740 až 1780). Bylo však nahrazeno první vlnou rozsáhlých pokusů o asimilaci.

28. Na konci 19. století se napětí mezi Romy a Čechy zvýšilo. Během první republiky byl přijat zákon o potulných cikánech, jež od Romů požadoval, aby žádali o průkazy (legitimaci cikánskou) a povolení ke kočování (list kočovnický), čímž je omezoval a zbavoval jejich tradic.

29. Odhaduje se, že po propuknutí druhé světové války žilo na území Čech a Moravy, tj. nynějším území České republiky, 8 000 Romů. V roce 1939 vydalo ministerstvo vnitra Protektorátu Čechy a Morava vyhlášku, která Romy nutila usadit se a vzdát se svého kočovného způsobu života. Autochtonní čeští Romové byli nacisty téměř vyhlazeni. V důsledku toho přestala česká varianta romského jazyka existovat jako živý jazyk.

30. Romský jazyk trpí již po mnoho let stigmatizací a v důsledku toho se s ním spojuje velmi nízká prestiž, což opět následně vedlo k jazykové asimilaci. Úsilí o znovuoživení romského jazyka je nedávným fenoménem.

31. Romské obyvatelstvo je soustředěno ve velkých městech, hlavně v Praze a v Ostravě. Podle informací, které jsou Výboru expertů dostupné, tvoří většinu současného romského obyvatelstva pováleční přistěhovalci, většinou ze Slovenska, Maďarska a Rumunska.

32. V celostátním sčítání lidu v roce 2001 byl počet osob, které uváděly romský jazyk jako svůj mateřský jazyk, 23 211 v porovnání s pouhými 11 746 (0,1 % obyvatelstva), které deklarovaly romskou identitu, což je číslo třikrát nižší než v roce 1991. Jak uvádí první periodická zpráva (strana 8), jiné odhady se pohybují v rozmezí mezi 200 000 a 250 000 Romů. Výsledky průzkumu, který o romském jazyku provádí Karlova univerzita v Praze, mohou přinést přesnější počet osob hovořících romsky (viz odstavec 32 níže).

33. I když se podle periodické zprávy (strana 7) v České republice mluví několika variantami romštiny (slovenská, olašská, maďarská, česká a německá romština – Sinti), v oblasti vzdělávání a v tištěných médiích se od roku 1971 používá standardizovaná písemná romština založená na slovenské a/nebo maďarské romštině.

1.4. Obecný právní rámec

34. V České republice (tak jako ve většině zemí střední a východní Evropy) je ochrana regionálních či menšinových jazyků úzce spojena s pojmem národnostních menšin, což je skutečnost, kterou odráží vnitrostátní právní předpisy a politiky. Podle první periodické zprávy (strana 6 a násl.) byla po ratifikaci Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin v roce 1997 schválena a/nebo pozměněna řada právních norem zásadních pro práva národnostních menšin.

35. V České republice je v současnosti uznáváno celkem dvanáct národnostních menšin, které splňují definici obsaženou v odstavci 2 zákona o právech příslušníků národnostních menšin.² Proto bychom neměli zapomínat, že všechny právní předpisy a politiky, včetně těch, jež se týkají finančního rozpočtu přiděleného obecně národnostním menšinám, pokrývají všech dvanáct uznaných národnostních menšin.

36. Podle první periodické zprávy (strana 6) stanovuje článek 10 Ústavy České republiky, že ratifikované a pro ČR závazné mezinárodní smlouvy jsou součástí vnitrostátního právního řádu. Stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

37. Obecný právní rámec upravující používání regionálních či menšinových jazyků je tento:

- Listina základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.);
- zákon o právech příslušníků národnostních menšin (zákon č. 273/2001 Sb.);
- zákon o obcích (zákon č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů), zákon o krajích (zákon č. 129/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů) a zákon o hlavním městě Praze (zákon č. 131/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů);
- nařízení vlády č. 98/2002, kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity.

1.5. Obecné otázky vyplývající z hodnotící zprávy

38. Výbor expertů oceňuje výtečnou spolupráci, které se těšil s Českou republikou, zvláště ohledně přípravy inspekce na místě a zahájení konstruktivního dialogu, ke kterému došlo.

39. Přesto narazil Výbor expertů na obtíže při získávání dostatečného množství informací během některých významných etap toho prvního kola monitorování, což bránilo řádnému ohodnocení. Výbor expertů poznamenává, že první periodická zpráva obsahuje málo informací o slovenském, romském a německém jazyce. Další informace v odpověď na žádost Výboru expertů dorazily těsně před uskutečněním inspekce na místě.

40. Formální ochrana a podpora regionálních či menšinových jazyků je v českém právním řádu v některých ohledech zaručena pouze tehdy, když jsou splněna určitá kritéria. Tato kritéria zahrnují uplatnění procentních prahů pro počty příslušníků národnostních menšin.

41. Na místní úrovni stanovuje § 117 odst. 3 zákona o obcích (zákon č. 128/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů), že „obec, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny“. Na krajské úrovni se uplatní stejné pravidlo na základě § 78 odst. 2 zákona o krajích (zákon č. 129/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů), ale s prahem 5 %.

42. Usnesení vlády ze dne 7. června 2006 umožňuje obcím a krajům vykládat tato ustanovení pružně; mohou například výbor zřídit i při nedosažení uvedených prahových hodnot nebo se naopak z různých důvodů rozhodnout výbor nezřizovat.

43. V případě školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb.) stanovuje § 14, že existence výboru pro národnostní menšiny na úrovni obce je předpokladem pro zřízení vzdělávání v regionálním či menšinovém jazyce.

44. Ohledně topografického značení stanovuje § 29 odst. 2 zákona o obcích, že dvoujazyčné topografické značení lze instalovat, „jestliže se podle posledního sčítání lidu hlásilo k této národnosti alespoň

² Bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská a ukrajinská.

10 % občanů obce“ a pokud výbor pro národnostní menšiny „svým usnesením návrh doporučí“. Podrobné důsledky těchto kritérií jsou zvažovány v odstavcích 194 až 199 níže.

45. Zřízení výborů pro národnostní menšiny závisí na tom, aby součet údajů sčítání lidu pro všechny národnostní menšiny dosáhl 10 %. Z určitých hledisek to lze vidět jako pozitivní přístup, neboť není požadováno, aby kterákoli konkrétní národnostní menšina dosáhla prahové hodnoty 10 % sama o sobě, aby jí práva byla přiznána.

46. Výbor expertů je však toho názoru, že procentní prahy mohou přesto bránit uplatňování Charty na regionální či menšinové jazyky v obcích nebo oblastech, kde mohou být přítomny v dostatečném rozsahu pro uplatňování ustanovení Charty, kde však neexistuje výbor. Toto omezení ovlivňuje zejména uplatňování článků 8 a 10 Charty, ale také uplatňování na jazyky chráněné pouze podle části II Charty. Dalším problémem v České republice je, že se prahové hodnoty počítají s odkazem na počty osob, které se identifikují jako příslušníci národnostní menšiny při posledním sčítání lidu. Jak uvádí odstavec 10 výše, není to nutně přesné vodítko pro počet osob hovořících regionálním či menšinovým jazykem.³

47. Ve vztahu k německému, slovenskému a romskému jazyku činí rozptýlené zeměpisné rozšíření těchto jazyků, jimiž se mluví po celé České republice s pouze malými ohnisky soustředění, plánování a udržování jejich ochrany a podpory zvláště obtížným úkolem.

³ Viz také odstavec 114 Druhého stanoviska Poradního výboru k Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin ohledně České republiky – ACFC/INF/OP/II(2005)002: „správní orgány uznávají, že výsledky sčítání lidu neodrážejí plně skutečný počet příslušníků národnostních menšin“.

Kapitola 2 - Hodnocení Výboru expertů ohledně uplatňování Charty

2.1. Předběžná otázka

48. Zdá se, že z národnostních menšin, kterých se týká zákon o právech příslušníků národnostních menšin a jejichž jazyky nejsou výslovně uvedeny v ratifikačních listinách, se chorvatská menšina v Českých zemích vyskytuje tradičně, zatímco jiné menšiny jsou novější. Vzniká proto otázka, zda lze chorvatštinu v České republice považovat za regionální či menšinový jazyk ve smyslu čl. 1 písm. a) Charty.

49. Podle doplňujících informací poskytnutých správními orgány žijí lidé hovořící chorvatsky na území České republiky od šestnáctého století v důsledku rozpínající se Osmanské říše. Usadili se v jižní části Moravy, v okolí města Mikulov. V devatenáctém století se projevovaly dosti silné asimilační tendence a většina Chorvatů opustila svůj jazyk a kulturu ve prospěch německé. Podle sčítání lidu v roce 1918 žilo ve třech vesnicích Jevišovka, Nový Přerov a Dobré Pole 1 682 Chorvatů. Jelikož na ně bylo pohlíženo jako na nepřátelskou menšinu, která během druhé světové války kolaborovala s Němci, byly tyto tři vesnice v roce 1948 komunistickou vládou vylidněny a jejich chorvatští obyvatelé rozptýleni po celém území České republiky. Někteří také odešli ze země do Rakouska.

50. Při sčítání lidu v roce 2001 deklarovalo chorvatskou národnost 1 585 osob. Výbor expertů však nemá žádné informace o počtu osob hovořících chorvatsky.

51. Výbor expertů doporučuje českým správním orgánům, aby situaci ve spolupráci s osobami hovořícími chorvatsky přezkoumaly, a uvítal by další informace v příští periodické zprávě.

2.2. Hodnocení části II Charty

Článek 7 – Cíle a zásady

Odstavec 1

Pokud jde o regionální či menšinové jazyky na územích, kde jsou tyto jazyky užívány, a v závislosti na situaci každého jazyka, smluvní strany založí svou politiku, právní předpisy a praxi na těchto cílech a zásadách:

a. uznání regionálních či menšinových jazyků jako výrazu kulturního bohatství;

52. Podle první periodické zprávy (strana 6) je uznání regionálních či menšinových jazyků České republiky zaručeno ústavním zákonem, Listinou základních práv a svobod. Čl. 25 odst. 1 zaručuje – mimo jiné – právo národnostních nebo etnických menšin „rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku“ a odstavec 2 zaručuje národnostním menšinám „právo na vzdělání v jejich jazyku“ a „právo užívat jejich jazyka v úředním styku“. Preambule zákona o právech příslušníků národnostních menšin uznává regionální či menšinové jazyky jako výraz kulturního bohatství tím, že zdůrazňuje úctu ke kultuře a jazyku národnostních menšin.

53. V souladu s tímto přístupem přijala a změnila Česká republika v posledních několika letech řadu právních norem, jež upravují práva příslušníků národnostních menšin, což posiluje postavení regionálních či menšinových jazyků v České republice. Navíc článek 14 Kulturní politiky České republiky schválené usnesením vlády ze dne 10. ledna 2001 vnáší zásadu ochrany a podpory regionálních či menšinových jazyků na politickou úroveň.

54. Zdá se, že v celé České republice existuje široká paleta festivalů, které oslavují kulturu národnostních menšin.

55. Ve vztahu k romskému jazyku se od roku 2000 v České republice každý rok koná roční světový romský festival Khamoro a je dotovaný státem. V roce 2007 se festival konal pod záštitou českého předsedy vlády. Praha slaví též Mezinárodní den Romů stanovený na 8. dubna.

56. I když Výbor expertů tyto iniciativy chválí, přesto poznamenává, že romština trpí v České republice nízkou prestiží, což vedlo a vede k asimilaci. Podle samotných mluvčích není romština širokou veřejností ani všemi příslušníky romské menšiny vždy považována za jazyk sama o sobě nebo za rovnocennou jiným jazykům.

57. Také pokud jde o německý jazyk, získal Výbor expertů během inspekce na místě dojem, že navzdory zlepšení vnímání německé národnostní menšiny veřejností není přesto německý jazyk stále ještě dostatečně vnímán jako součást kulturního bohatství České republiky.

b. respektování zeměpisné oblasti každého regionálního či menšinového jazyka s cílem zajistit, aby stávající nebo nové územněsprávní členění nebylo na překážku podpoře dotyčného regionálního či menšinového jazyka;

58. Česká republika je rozdělena do třinácti krajů. Každý kraj má své vlastní volené krajské zastupitelstvo a je dále rozdělen na obce, což jsou samosprávné celky.

59. Podle první periodické zprávy (strana 10) nepředstavují stávající správní hranice v České republice žádnou překážku pro podporu regionálních či menšinových jazyků a Výbor expertů nebyl zástupci skupin hovořících regionálními či menšinovými jazyky upozorněn na žádné problémy.

c. potřebě rozhodného jednání na podporu regionálních či menšinových jazyků za účelem jejich ochrany;

60. Kromě výše uvedeného právního rámce pro ochranu a podporu regionálních či menšinových jazyků vyčleňuje Česká republika roční rozpočet pro národnostní menšiny, což zahrnuje financování činností a projektů zaměřených na podporu regionálních či menšinových jazyků. Podmínky a postup pro poskytování dotací jsou stanoveny v nařízení vlády č. 98/2002. Během inspekce na místě vyjádřili zástupci skupin mluvčích znepokojení nad skutečností, že celkový roční rozpočet zůstává po 15 let nezměněn. Určitá finanční podpora pro polský, německý a slovenský jazyk přichází také od vlád příslušných národních států.

61. Navíc vyčleňuje podle první periodické zprávy (strana 21) ministerstvo kultury pro všechny národnostní menšiny roční částku 30 milionů Kč (1 126 498 EUR) na podporu vysílání a tiskových médií v menšinových jazycích.

62. Během inspekce na místě byl Výbor expertů informován zástupci Moravskoslezského kraje, že kromě ročního rozpočtu uvedeného výše poskytly ústřední správní orgány výboru pro národnostní menšiny Moravskoslezského kraje paušální částku 5 milionů Kč (187 684 EUR), aby mu pomohly v technickém provádění ustanovení Charty (tj. dvojjazyčného značení a překladů dokumentů). Výbor expertů to vítá a považuje za správný postup.

63. I když existují ohniska mluvčích v určitých oblastech, lidé hovořící romským a německým jazykem jsou rozptýleni po celé zemi. Zástupci těchto skupin řekli Výboru expertů během inspekce na místě, že neexistují téměř žádné oblasti, kde je soustředění dosti vysoké, aby splňovalo právní kritéria nezbytná pro ochranu a podporu regionálního či menšinového jazyka (viz odstavec 41 výše).

64. I když vítá opatření přijatá správními orgány, Výbor expertů se domnívá, že je nutné učinit rozhodné kroky pro podporu regionálních či menšinových jazyků v České republice, a to zejména romštiny a němčiny.

65. V případě romštiny existuje potřeba zvláště rozhodné akce. Tento jazyk je prakticky nepřítomný ve veřejném životě, státním vzdělávání a médiích a trpí v důsledku značných předsudků a nepřátelství. Tyto faktory znamenají, že je ze strany správních orgánů potřebný plánovaný a strukturovaný přístup k podpoře a zachování romského jazyka v České republice.

Výbor expertů doporučuje českým správním orgánům, aby ve spolupráci s mluvčími vyvinuly plánovaný a strukturovaný přístup k podpoře a zachování romského jazyka v České republice.

d. usnadňování a/nebo podpora užívání regionálních či menšinových jazyků v ústní i písemné formě, ve veřejném i v soukromém životě;

66. Podle čl. 25 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a § 13 zákona o právech příslušníků národnostních menšin mají národnostní menšiny zaručeno právo na rozšiřování a přijímání informací ve svém jazyce.

67. Na základě § 10 zákona o právech příslušníků národnostních menšin jsou volby vyhlašovány a oznámení a informace o volbách jsou zveřejňovány v jazycích všech národnostních menšin.

68. V oblasti médií umožňují následující zákony používání regionálních či menšinových jazyků ve vysílání a tiskových médiích: zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 483/1991, o České televizi, ve znění

pozdějších předpisů; a zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů. Například § 2 odst. 2 písm. c) zákona č. 483/1991 Sb. ukládá České televizi poskytovat vyváženou nabídku pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem – mimo jiné – na jejich národní totožnost. Navíc § 2 odst. 2 písm. d) stanovuje, že Česká televize by měla rozvíjet identitu národnostních nebo etnických menšin. Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání (veřejného i soukromého), stanovuje kritéria pro udělování licencí na televizní a rozhlasové služby. § 17 odst. 1 písm. g) zahrnuje do těchto kritérií přínos služby k zajištění rozvoje kultury národnostních menšin v České republice. Tím se budeme zabývat podrobněji v článku 11 v hodnocení části III níže.

69. Česká veřejnoprávní televize vysílá týdenní dvacetiminutový pořad nazvaný „Babylon“, jež se zabývá mimo jiné otázkami týkajícími se národnostních menšin. Jiné jazyky než čeština, jež se v pořadu objeví, jsou opatřeny podtitulky v češtině.

Němčina

70. Podle doplňujících informací získaných od českých správních orgánů jsou dvakrát týdně vysílány patnáctiminutové rozhlasové pořady v němčině na rozhlasové stanici ČRo Plzeň, existuje patnáctiminutový pořad na regionální stanici ČRo Sever a dvacetiminutový měsíční pořad na regionální stanici ČRo Brno. Tyto pořady nahrazují předchozí nabídku, jež se vysílala po celém území České republiky, a jsou zástupci mluvčích považováni za krok zpátky. I když Rádio Praha vysílá šestkrát denně pořady v němčině, jež lze přijímat v celém státě, dle názoru mluvčích není jejich obsah nutně relevantní pro osoby hovořící německy, které žijí v České republice.

71. Nevysílají se žádné televizní pořady v němčině kromě některých pořadů vyrobených v Německu či Rakousku, jež se v České televizi vysílají s českými podtitulky.

72. Dotace pro tištěná média poskytuje ministerstvo kultury prostřednictvím ročního grantu přesahujícího 2 miliony Kč (75 074 EUR) pro čtrnáctideník *Landeszeitung* a měsíčník *Eghalând Bladl*. Výbor expertů byl během inspekce na místě informován zástupci osob hovořících německy, že čtrnáctidenník *Prager Volkszeitung* nebyl již po roce 2007 vydáván vzhledem k nedostatku finančních a lidských zdrojů.

73. Zástupci *Landeszeitung* informovali Výbor expertů, že není možné předvídat předem výši dotace, jež bude poskytnuta pro financování novin, což činí plánování obtížným.

74. Podle některých zástupců osob hovořících německy, s nimiž se Výbor expertů setkal během inspekce na místě, tyto osoby často neuvítají svůj jazyk na veřejnosti, neboť se bojí následků. Zároveň však mluvčí říkali, že vládní politika podpory multikulturní společnosti může též vést k pozitivnímu vývoji pro užívání němčiny. Zdá se, že u mladších generací Čechů dochází ke změně postoje.

Romština

75. Podle doplňující informace získané od českých správních orgánů a během inspekce na místě vysílá ČRo 1 Radiožurnál a většina regionálních rozhlasových stanic pořady pro Romy. Podle zástupce rozhlasu se romština v rozhlase uplatňuje od roku 1992, většinou ve formě písní. Kromě toho je romština použita pouze v úvodních slovech pořadu. Zbytek pořadu je v češtině a týká se otázek, jež jsou předmětem zájmu Romů. Pořad je také vnímán jako způsob, jak informovat širokou veřejnost o otázkách týkajících se romské menšiny a její kultury. Navíc existuje Rádio Rota, rozhlasový kanál, který vysílá pomocí internetu, a to mimo jiné v romštině.

76. Pokud jde o televizní pořady, podle zástupců médií, s nimiž se Výbor expertů setkal během inspekce na místě, česká veřejnoprávní televize vyprodukovala od roku 1992 několik pořadů o Romech a tvořených Romy. Ty však byly ukončeny, údajně proto, že nezískaly žádný pozitivní ohlas romské komunity.

77. Několika periodikům vydávaným romskou menšinou a pro romskou menšinu poskytuje ministerstvo kultury roční dotaci 5 až 6 milionů Kč (178 685 až 225 251 EUR). Některé z nich zveřejňují články v romštině, například noviny *Romano hangos*, měsíčník *Romano Vodí*, dětský časopis *Kereka* nebo časopis s půlroční periodicitou *Romano džaniben*.

78. Podle informací obsažených ve *Zprávě o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2007* organizuje Muzeum romské kultury v Brně, které je podporováno ministerstvem kultury, pravidelné akce a činnosti týkající se romského jazyka.

79. Výbor expertů je toho názoru, že existuje potřeba větší podpory němčiny a romštiny a povzbuzování k jejich užívání ve veřejném životě, například posílením nabídky vysílání v obou jazycích.

- e. **udržování a rozvíjení vazeb mezi skupinami užívajícími regionální či menšinové jazyky a jinými skupinami ve státě, které užívají jazyk ve stejné nebo obdobné formě, v oblastech, jež jsou předmětem této Charty, jakož i navazování kulturních vztahů s jinými skupinami ve státě užívajícími odlišné jazyky;**

80. České správní orgány určily Český úřad pro méně užívané jazyky (CzechBLUL) jako nevládní zastřešující organizaci, jež rozvíjí vazby mezi mluvčími různých jazyků, i když se v současnosti zaměřuje hlavně na podporu polského jazyka.

81. Podle první periodické zprávy (strana 11) jsou vazby mezi různými skupinami hovořícími regionálními či menšinovými jazyky usnadňovány prostřednictvím Rady vlády pro národnostní menšiny a Domu národnostních menšin, jež byl otevřen v červnu 2007 v Praze. Slouží mimo jiné jako místo pro setkávání národnostních menšin a pro jejich akce, jako jsou koncerty, semináře a společenské večery.

- f. **poskytování vhodných forem a prostředků pro výuku a studium regionálních či menšinových jazyků na všech vhodných stupních;**

82. Výbor expertů se bude podrobněji věnovat situaci polského a slovenského jazyka ve vzdělávání v příslušných oddílech části III níže.

83. Provozovateli předškolních zařízení a základních škol jsou místní správní orgány, provozovateli středních škol jsou kraje. Povinné školní vzdělávání v České republice zahrnuje dohromady devět let, obvykle od věku šesti let do věku patnácti let. Česká *základní škola* je komplexní instituce s jednotnou strukturou, která zahrnuje základní vzdělání (pět let) a nižší sekundární vzdělání (další čtyři roky). Po ukončení základního vzdělání mohou žáci pokračovat na *gymnáziu*, jež zahrnuje nižší (čtyři roky) a vyšší sekundární vzdělávání (další čtyři roky).

84. Právo na výuku v regionálním či menšinovém jazyce je v České republice zaručeno zákonem. § 11 zákona o právech příslušníků národnostních menšin zní takto:

„Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na výchovu a vzdělávání ve svém mateřském jazyce ve školách, předškolních zařízeních a školských zařízeních za podmínek, které stanoví zvláštní právní předpisy.
Příslušníci národnostních menšin podle odstavce 1 mohou za podmínek stanovených zvláštními právními předpisy zřízovat soukromé školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny nebo s výukou jazyka národnostní menšiny jako vyučovacího předmětu.“

85. Na základě § 14 odst. 2 a 3 školského zákona je v České republice minimální počet žáků požadovaný pro zřízení třídy pro výuku v regionálním či menšinovém jazyce osm v předškolních zařízeních, deset na základních školách a dvanáct na středních školách. Zákon navíc v určitých případech povoluje pružnost těchto prahových hodnot:

1) v souladu s § 23 může zřizovatel školy (např. ústřední, krajský nebo obecní správní orgán) snížit prahovou hodnotu o 20 %;

2) je-li počet žáků nižší než prahová hodnota, může se na základě § 14 odst. 5 ředitel školy rozhodnout nabízet některé dvojjazyčné třídy. Podle informací, které Výbor získal od správních orgánů, může být pro výuku jazyka jako vyučovacího předmětu prahová hodnota nižší, pro což zřejmě neexistuje pevně stanovená hodnota.

86. Podle školského zákona lze zřízovat školy s jazykem národnostní menšiny, pokud jsou splněny určité předpoklady. Jeden z těchto předpokladů je existence výboru pro národnostní menšiny v příslušné obci. To může způsobit problémy tam, kde nebyl zřízen výbor, ale kde přesto existuje dostatečný počet žáků, který opravňuje vzdělávání v regionálním či menšinovém jazyce. V tomto ohledu obdržel Výbor expertů během inspekce na místě stížnosti od osob hovořících slovensky a německy. Zástupce ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy potvrdil, že kvůli tomuto pravidlu neuspěly v minulosti některé pokusy zřídit předškolní zařízení či základní školy.

87. Výbor expertů poznamenává, že v České republice existuje rozmanitost okolností, za kterých lze poskytnout vzdělávání v regionálním či menšinovém jazyce, ale může být zaručeno jako právo pouze tam, kde existuje výbor pro národnostní menšiny.

Výbor expertů doporučuje českým správním orgánům, aby uskutečnily opatření pro zlepšení nabídky vzdělávání v regionálním či menšinovém jazyce v České republice, včetně:

– informování rodičů o různých možnostech, jak mohou jejich děti získat vzdělání v regionálních či menšinových jazycích;

– povzbuzení školních rad a ředitelů škol, aby nabízeli vzdělávání v regionálních či menšinových jazycích;

– zvážení přezkoumání podmínky existence výboru pro národnostní menšiny jako předpokladu práva na získání vzdělání v regionálním či menšinovém jazyce.

Romština

88. Dne 13. listopadu 2007 rozhodl Evropský soud pro lidská práva Rady Evropy, že český školský systém diskriminuje romské žáky. Nepřiměřený počet romských žáků navštěvoval takzvané „zvláštní školy“ pro mentálně a sociálně znevýhodněné žáky, což neumožňovalo další postup v rámci vzdělávacího systému. Tato diskriminační praxe je nyní zakázána.

89. Předškolní zařízení a základní školy jsou dvě nejdůležitější etapy vzdělávání pro seznámení se s jazykem a jeho udržování. Podle zástupců skupin hovořících romsky, s nimiž se Výbor expertů setkal během své inspekce na místě, není však romština v České republice na těchto stupních vůbec vyučována. Podle mluvčích existuje řada škol s dostatečným počtem romských žáků pro to, aby byla nabízena výuka romštiny nebo v romštině. Zájem rodičů o vzdělávání v romštině však byl doposud nízký. Odborníci z Karlovy univerzity řekli Výboru expertů během inspekce na místě, že existuje také potřeba zvýšit v romské komunitě povědomí o výhodách vzdělávání obecně a dvojazyčnosti zvláště. Nedostatek informací v tomto ohledu, ve spojení se zřetelně asimilacionistickými praktikami na školách a neexistencí politiky správních orgánů vedly k současné praktické neexistenci vzdělávání v romštině. Zástupci skupin mluvčích informovali Výbor expertů, že bylo ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy žádáno o nabídku romštiny na školách, ale že nenásledovala žádná akce.

90. První náznaky výzkumu prováděného Karlovou univerzitou ohledně jazykové kompetence romských žáků v romštině naznačují, že 30 % romských dětí žije ve společenstvích, jež podporují užívání romštiny; 15 % romských žáků má omezenou aktivní, ale dobrou pasivní znalost romštiny; 25 % má chabou aktivní znalost a problémy s porozuměním jazyku; a konečně 30 % žáků nemá žádné znalosti romštiny. Proto existuje mezi romskými dětmi vysoký potenciál pro posílení a oživení romského jazyka.

91. Podle zástupce výzkumného projektu Karlovy univerzity (viz odstavec 109 níže) se doposud věřilo, že je nejlepší učit romské děti prostřednictvím češtiny a zařazovat prvky romštiny v pozdější etapě vzdělávání. Avšak první výsledky průzkumu ukazují, přinejmenším u Romů ze Slovenska, že romští žáci, kteří jsou vyučováni v češtině, si pouze pletou češtinu se slovenštinou a romštinou. Proto se zdá, že existuje potřeba nového pedagogického přístupu, jež by zaváděl romský jazyk v dřívější etapě vzdělávání.

92. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy informovalo Výbor expertů o plánech na pilotní projekt zavádějící romštinu jako volitelný předmět na základních školách. Výbor expertů se těší, že obdrží informace o tomto vývoji v příští periodické zprávě.

93. Zdá se, že se v České republice vzdělávání v romštině nabízí pouze na některých soukromých středních školách (např. na romských odborných školách v Kolíně a Ostravě, kde se romština vyučuje jako učební předmět) a také na některých státních středních školách.

94. Výbor expertů byl informován, že existuje všeobecný nedostatek kvalifikovaných učitelů, zvláště pokud jde o výuku předmětů v romštině. Podle dodatečných informací, které Výbor obdržel od českých správních orgánů, jsou kurzy romštiny zahrnuty do vzdělávacího programu odborné školy v Mostě pro budoucí asistenty vyučujících a sociální pracovníky.

95. Během inspekce na místě byl Výbor expertů informován o asistentech vyučujících, kteří pracují na úrovni prvních dvou tříd základních škol, aby pomohli integraci „(žáků z) odlišného kulturního a sociálně znevýhodňujícího prostředí“ (viz český Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání na rok 2007). Asistenti, jejich funkce nevyžaduje vysokoškolský diplom, příležitostně mluví na romské žáky romsky.

Výsledky průzkumu uvedeného výše (odstavce 90 a 91) ukázaly, že někteří učitelé příležitostně užívají romštinu v písničkách. Podle mluvčích je důležité, aby rodilí mluvčí romské menšiny studovali jazyk na univerzitě, což se v současnosti stává jen výjimečně. Metodu pro výuku gramotnosti v romském jazyce na školách již vyvinula Karlova univerzita.

96. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání na rok 2007 umožňuje školám zahrnout výuku romštiny do vzdělávacího programu. Přesto průzkum odhalil, že postoj některých učitelů k romštině je negativní a že někteří dokonce zakazují žákům mluvit romsky (viz také příloha 1 *Zprávy o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2007*).

97. Preambule Charty ovšem říká, že „ochrana a podpora regionálních či menšinových jazyků by neměla být na újmu úředním jazykům a potřebě se jim učit“. Navíc potřeba úspěšného začlenění Romů do české společnosti si zaslouží maximální podporu vzhledem k nepříznivým ekonomickým, sociálním a politickým podmínkám, jimiž Romové ve většině evropských zemí po staletí trpěli. Sociální začlenění bychom si však neměli plést s kulturní a jazykovou asimilací. Plné uznání jazykových a kulturních zvláštností Romů více přispívá k jejich úspěšnému začlenění do společnosti nežli jejich popírání. Navíc získání jazykových dovedností ve více jazycích od velmi mladého věku, nebo ještě lépe jako mateřských jazyků dvojjazyčných mluvčích, zlepšuje intelektuální a jazykové schopnosti dítěte (viz první hodnotící zpráva ohledně provádění Charty na Slovensku ECRML (2007) 1, odstavec 59).

98. Na základě informací, které má k dispozici, a názorů odborníků na jazykovou politiku a romskou komunitu, které shromáždil, je Výbor expertů přesvědčen, že začlenění romsky hovořících osob do české společnosti předpokládá zahrnutí výuky romštiny a v romštině do českého školského systému.

99. Výsledky průzkumu Karlovy univerzity mohou sloužit jako základ pro určení potřeb romských žáků a škol, kde by mohla být romština vyučována. Jako přechodné řešení by české správní orgány měly přijmout naléhavá opatření, aby ukončily nepřijatelnou praxi bránění dětem v tom, aby mluvily ve školách romsky, a to i pomocí kampaní na zvýšení povědomí a školením zaměstnanců, kteří jsou odpovědní za romsky hovořící děti. Správní orgány by také měly zvážit zaměstnávání více romsky hovořících asistentů vyučujících, dokud neexistuje dostatečný počet kvalifikovaných učitelů. Ve střednědobém výhledu by měly jako prioritu zavést získání dovedností gramotnosti v romštině společně s jasně definovanou profesní dráhou pro učitele romského jazyka.

Výbor expertů doporučuje českým správním orgánům, aby přijaly strukturovanou politiku romského vzdělávání a uskutečnily okamžitá předběžná opatření na zlepšení situace.

Němčina

100. Podle dodatečných informací poskytnutých českými správními orgány se na většině základních a středních škol němčina vyučuje jako volitelný povinný předmět.⁴ Zástupci skupin hovořících německy však vyjádřili názor, že současná nabídka vzdělávání v němčině neuspokojuje potřeby osob hovořících německy, neboť němčina se vyučuje jako cizí jazyk.

101. Existuje jedna škola s výukou v němčině v Praze, jež zahrnuje předškolní, základní a středoškolské vzdělávání. Existuje také jedna dvojjazyčná základní škola – Základní škola česko-německého porozumění, jež byla otevřena v roce 1996 (se 124 žáky), Rakouské gymnázium a jedno dvojjazyčné gymnázium (Gymnázium Thomase Manna) v Praze (se 150 žáky), ve kterém se až 50 % předmětů vyučuje v němčině. Dále existuje dvojjazyčné gymnázium v Liberci. Některé z těchto škol jsou dotovány českým státem.

102. Doklady, které dodalo zastřešující sdružení osob hovořících německy, uváděly, že němčina se v určité míře vyučuje v šesti předškolních zařízeních. Sdružení navíc nabízejí dobrovolné vyučování němčiny 80 žákům do věku šesti let, hlavně v Krumlově. Výbor expertů byl informován o pokusu zřídit během příštích dvou let předškolní zařízení v německém jazyce na Hlučínsku a uvítal by informace o jeho vývoji v příští periodické zprávě.

103. Podle mluvčích existuje v regionech zájem o zavedení vzdělávání v němčině, ale podle nich by to nebylo možné vzhledem k současným předpisům, které ukládají minimální počet žáků nebo existenci výboru pro národnostní menšiny v příslušné obci. Zastřešující sdružení osob hovořících německy určilo oblasti, kde

⁴ Na středních školách si žáci kromě hlavních předmětů musí vybrat určitý počet předmětů ze širšího seznamu předmětů. Stejně jako hlavní předměty jsou tyto takzvané „volitelné povinné předměty“ známkovány a vyučovány jako nedílná součást vzdělávacího programu.

existuje poptávka po vzdělávání v německém jazyce začínající na úrovni základních škol: Jihlava, Liberec, Cheb, Moravská Třebová, Šumperk, Hlučín a Opava.

Výbor expertů doporučuje českým správním orgánům, aby ve spolupráci s mluvčími zlepšily situaci němčiny jako regionálního či menšinového jazyka v oblasti vzdělávání.

- g. poskytování zařízení, jež by umožňovalo, aby se osoby, které nemluví regionálním či menšinovým jazykem a žijí v oblasti, kde je užíván, mohly tomuto jazyku učit, pokud si to přejí;*

104. Podle první periodické zprávy (strany 11 a 15) mohou organizace, které nabízí jazykové kurzy, získat podporu z dotačního programu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na podporu vzdělávání v menšinových jazycích.

Romština

105. Podle informací získaných během inspekce na místě nabízí Muzeum romské kultury v Brně pravidelné kurzy romského jazyka a Protestantská fakulta pro aplikované sociální vědy v Praze nabízí kurzy romštiny prostřednictvím distančního vzdělávání.

Němčina

106. Podle informací poskytnutých osobami hovořícími německy organizovalo v roce 2007 čtrnáct sdružení německé menšiny 44 kurzů německého jazyka pro všechny věkové skupiny, které navštěvovalo více než 450 posluchačů.

Polština

107. Podle doplňujících informací získaných správními orgány existuje po celé České republice řada jazykových škol, které vyučují polštinu jako cizí jazyk.

- h. podpora studia a výzkumu regionálních nebo menšinových jazyků na vysokých školách nebo rovnocenných institucích;*

Romština

108. Romštinu nabízí Karlova univerzita v Praze jako obor s bakalářským a magisterským studiem na katedře romistiky filozofické fakulty. Podle dodatečných informací získaných od českých správních orgánů nabízí kurzy romštiny také katedra speciální pedagogiky Karlovy univerzity a pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně.

109. Jak již bylo v této zprávě uvedeno, katedra romistiky provádí v současnosti rozsáhlý výzkumný projekt o sociolingvistické situaci romštiny v České republice. Tento dvouletý projekt nazvaný „Příprava a pilotní ověření metod sociolingvistického výzkumu situace romštiny na území České republiky“ obdržel od ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy grant ve výši 2 miliony Kč (75 061 EUR). Sběr dat se konal od června do listopadu 2008 a v současnosti se tato data vyhodnocují. Výbor expertů to vítá a žádá české správní orgány, aby poskytly informace o hlavních zjištěních výzkumu v příští periodické zprávě.

Němčina

110. Podle doplňujících informací, které získaly české správní orgány, jsou k dispozici bakalářské a magisterské programy germanistiky na Masarykově univerzitě v Brně, Palackého univerzitě v Olomouci a na Ostravské univerzitě a pouze bakalářský program na Univerzitě Hradec Králové. Germanistika se nabízí také na několika jiných ústavech vysokoškolského vzdělávání po celé České republice.

- i. podpora vhodných druhů mezistátní výměny v souvislosti s regionálními nebo menšinovými jazyky užívanými ve stejné nebo obdobné formě ve dvou nebo více státech, v oblastech, jež jsou předmětem této Charty;*

111. Podle doplňujících informací, které poskytly české správní orgány, se s Německem uskutečňují programy výměn mezi školními zařízeními a výměn učitelů v rámci jejich odborné přípravy. Existují programy partnerství měst v České republice s několika zeměmi, kde se mluví slovensky, polsky či německy.

112. Podle doplňujících informací, které Výbor obdržel od správních orgánů, podporuje v České republice výměny se sousedními regiony v Polsku, na Slovensku a v Německu několik programů regionální spolupráce EU, takzvané „euroregiony“.

113. I když v případě romštiny nebyl Výbor expertů informován o žádných programech výměn, české správní orgány podporují kontakt mezi osobami hovořícími romsky z různých států pomocí akcí, jako je světový romský festival (viz odstavec 55 výše).

Odstavec 2

Smluvní strany se zavazují, že pokud tak již neučinily, odstraní neodůvodněné rozdíly, vylučování, omezování nebo upřednostňování týkající se užívání regionálních či menšinových jazyků, které směřují k odrazování nebo ohrožování jejich zachování a rozvoje. Přijetí zvláštních opatření ve prospěch regionálních či menšinových jazyků zaměřených na podporu rovnosti mezi uživateli těchto jazyků a ostatním obyvatelstvem nebo náležitě přihlížejících k jejich specifickým podmínkám se nepovažuje za diskriminaci uživatelů rozšířenějších jazyků.

114. Ve své první periodické zprávě odkazují české správní orgány na ustanovení o nediskriminaci v Ústavě České republiky a Listině základních práv a svobod.⁵ Kromě toho existují speciální právní normy, kterými se provádí směrnice EU č. 2000/43/ES, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami, ale vzhledem k vetu prezidenta nebyl proces provádění doposud dokončen.

115. Přesto obdržel Výbor expertů důkazy, že používání romského jazyka je v určitých školách zakazováno a/nebo je od něj odrazováno. Navíc byl Výbor expertů informován zástupci skupin hovořících polsky o příležitostných omezeních mluvení polsky na pracovišti.

116. Tento závazek nepožaduje pouze právní rámec, který zakazuje diskriminaci atd. na základě jazyka, ale také praktické kroky na jejich vymýcení. Výbor expertů se těší, že v příští periodické zprávě obdrží další informace o vykonaných praktických krocích.

Odstavec 3

Smluvní strany se zavazují, že budou pomocí vhodných opatření podporovat vzájemné porozumění mezi všemi jazykovými skupinami v zemi, a zejména tak, že zahrnou úctu, porozumění a toleranci vůči regionálním či menšinovým jazykům mezi cíle výchovy a vzdělávání stanovené v jejich zemích, a že budou podporovat hromadné sdělovací prostředky, aby sledovaly tytéž cíle.

117. První periodická zpráva (strana 12) uvádí, že právní předpisy a politiky stanovují vhodná opatření ohledně tohoto závazku. Podle dodatečných informací, které Výbor obdržel od českých správních orgánů, je obecným cílem Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání na rok 2007 multikulturní vzdělávání, což zahrnuje toleranci a porozumění pro odlišné jazyky a etnické skupiny. Ohledně médií stanovuje § 2 odst. 2 písm. c) zákona o České televizi, že by měla poskytovat vyváženou nabídku pořadů, aby zajistila, že tyto programy a pořady budou odrážet rozmanitost, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti.

118. Podle zástupce ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se učebnice dějepisu zabývají dějinami osídlení národnostních menšin. I když tomu tak může být, zástupci skupin hovořících regionálními či menšinovými jazyky vyjádřili svůj názor, že historické osídlení a dlouhá tradice jazyků, jimiž mluví národnostní menšiny v České republice, nejsou dostatečně probírány, pokud vůbec. Zejména zástupci Romů vyjádřili obavy, že romštinu dokonce ani nepovažují všichni za jazyk rovný s ostatními. Existuje potřeba lépe seznámit budoucí učitele s dějinami a kulturou, jež jsou s romštinou spojeny. Dle názoru osob hovořících polsky a německy se školní učebnice dějin dostatečně nezabývají historickou přítomností jazyků (viz odstavce 156 až 160 níže).

119. Pokud jde o situaci v médiích, během inspekce na místě vyjádřilo několik zástupců skupin hovořících regionálními či menšinovými jazyky své znepokojení a nespokojenost ohledně způsobů, jimiž jsou skupiny vypodobňovány v médiích. Zejména osoby hovořící romsky si stěžovaly na svůj negativní obraz v médiích.

120. Zástupce Českého rozhlasu informoval Výbor expertů, že rozhlasové pořady produkované Romy a pro Romy chtějí oslovit také většinové obyvatelstvo, aby jej informovaly o otázkách týkajících se Romů. Zástupce však vyjádřil názor, že je potřeba, aby média – a zejména televize – poskytovala ve svém vysílání více informací, a to pravidelně, aby se vymýtily předsudky a netolerance, zvláště vzhledem k tomu, že dochází k současnému nárůstu extremistických útoků na Romy.

⁵ Čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod: „Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“ Článek 24 Listiny: „Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.“

121. I když jsou přijímány dobré iniciativy pro informování veřejnosti o Romech a romském jazyku, zvláště prostřednictvím Muzea romské kultury v Brně, festivalů národnostních menšin a Domu národnostních menšin v Praze, existuje potřeba osvětové kampaně pro zlepšení obrazu romštiny.

122. I přes skutečnost, že pořady jako „Babylon“ (viz čl. 7 odst. 1 písm. d) výše) informují o národnostních menšinách, zástupci mluvčích mají dojem, že společnost má celkově chabé znalosti o národnostních menšinách a že je nutné vyvinout více úsilí ve školách a médiích, aby se to změnilo.

123. Výbor expertů poznamenává, že míra, do které je regionální či menšinový jazyk chráněn nebo podporován, je v mnoha ohledech odrazem přístupu a vnímání osob hovořících většinovým jazykem, a že zvýšení povědomí většinové populace je proto krajně důležité. Jak toto ustanovení ukazuje, vzdělávání a média jsou v tomto ohledu zvláště významná (viz první hodnotící zpráva ohledně provádění Charty ve Španělsku, ECRML (2005) 4, odstavec 182).

124. Výbor expertů oceňuje právní základ a dobré iniciativy přijaté českými správními orgány k vybudování vzájemného porozumění a tolerance mezi všemi jazykovými skupinami v České republice. Zdá se však, že je nutné učinit další kroky, aby se zapůsobilo na celou společnost.

125. Výbor expertů doporučuje českým správním orgánům, aby uskutečnily opatření pro zlepšení povědomí a porozumění ve vztahu k regionálním či menšinovým jazykům v celé české společnosti.

Výbor expertů doporučuje českým správním orgánům, aby uskutečnily opatření ve vztahu ke vzdělávání a médiím za účelem zlepšení tolerance a porozumění vůči regionálním či menšinovým jazykům v celé české společnosti.

Odstavec 4

Při určování své politiky vůči regionálním a menšinovým jazykům budou smluvní strany přihlížet k potřebám a přáním vyjádřeným skupinami, které tyto jazyky užívají. Smluvní strany se vybízejí, aby v případě potřeby zřídily orgány, které budou orgánům veřejné správy radit ve všech záležitostech souvisejících s regionálními nebo menšinovými jazyky.

126. České správní orgány zřídily systém poradních orgánů, jež slouží k účelu radit správním orgánům a zastupovat zájmy národnostních menšin na několika vládních úrovních, mimo jiné ohledně záležitostí týkajících se regionálních či menšinových jazyků, například ohledně legislativních nebo rozpočtových otázek v souvislosti s národnostními menšinami.

127. Na úrovni ústřední správy je Rada vlády pro národnostní menšiny poradní orgán vlády, jenž byl zřízen v souladu s odstavcem 6 zákona o právech příslušníků národnostních menšin. Nejméně polovinu členů tvoří zástupci národnostních menšin, kteří jsou nominováni sdružením národnostních menšin, ostatní jsou nominováni veřejnou správou, a to včetně předsedy či předsedkyně. Funkcí Rady vlády je radit vládě v záležitostech týkajících se problematiky regionálních či menšinových jazyků a jednat jako zprostředkovatel mezi mluvčími jazyků a vládou. Rada vypracovává souhrnnou výroční zprávu o situaci národnostních menšin v České republice, která se zveřejňuje a zasílá příslušným správním orgánům a organizacím národnostních menšin.⁶ Nemá žádné výkonné pravomoci. Tři z jejích výborů též hrají roli při poskytování rad správním orgánům ohledně národnostních menšin, jmenovitě Výbor pro spolupráci s orgány samosprávy, Výbor pro finanční politiku a Pracovní skupina pro média.

128. Rada vlády pro záležitosti romské komunity se zabývá hlavně sociálními záležitostmi, které se týkají Romů, a jedná jako zprostředkovatel mezi romskou komunitou a vládou. Tato Rada má tři výbory a dvě pracovní skupiny.

129. Jak je uvedeno v odstavci 41 výše, na krajské a místní úrovni stanovují § 117 odst. 3 zákona o obcích a § 78 odst. 2) zákona o krajích v daném pořadí povinnost zřídit výbor pro národnostní menšiny na místní a krajské úrovni, pokud dotyčné národnostní menšiny tvoří podle posledního sčítání lidu 10 % a 5 % celkového počtu obyvatel v dotyčné obci nebo kraji v daném pořadí. V souladu s tím mají tři kraje právní povinnost zřídit výbor pro národnostní menšiny. Jsou to Moravskoslezský kraj, Karlovarský kraj a Ústecký kraj. 70 % členů výboru tvoří zástupci národnostních menšin, zbývajících 30 % zastupuje obec nebo kraj v daném pořadí. Tyto místní a krajské výbory mají poradní funkci obdobně jako Rada vlády.

130. Místní a krajské výbory jsou samosprávné orgány, a proto nejsou odpovědné Radě vlády pro národnostní menšiny. Podle první periodické zprávy (strana 9) je v současnosti zřízeno 58 výborů pro

⁶ Tato zpráva několikrát odkazuje na informace obsažené v nejnovější dostupné Zprávě o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2007 Rady vlády.

národnostní menšiny na místní úrovni, z toho ve čtyřech statutárních městech a ve dvou krajích. Podle usnesení vlády ze dne 7. června 2006 byla prahová hodnota 10 % pro zřízení výboru překročena ve 261 obcích, ale pouze v 63 obcích byly výbory zřízeny.

131. Výbor expertů byl informován, že Výbory byly v některých obcích zřízeny, i když dotyčné národnostní menšiny nedosahují prahové hodnoty 10 %.

132. Výbor expertů byl také informován o několika problémech týkajících se složení a fungování výborů, zvláště na místní úrovni. Obecné problémy jsou popsány v odstavcích 40 až 46 výše, zatímco specifické problémy jsou v této zprávě pojednány v příslušných souvislostech (viz odstavce 84–87 výše a odstavce 194–199 níže).

133. I když Výbor expertů chválí systém výborů pro národnostní menšiny, obává se, že v určitých případech je podpora regionálních či menšinových jazyků a uplatňování Charty omezována problémy popsanými výše.

Odstavec 5

Smluvní strany se zavazují, že budou zásady uvedené v odstavcích 1 až 4 přiměřeně uplatňovat ve vztahu k neteritoriálním jazykům. Určování povahy a rozsahu opatření, jež mají být přijata za účelem provádění této Charty, má však být ve vztahu k těmto jazykům pružné, a to s ohledem na potřeby a přání skupin užívajících dotyčné jazyky a na jejich tradice a charakteristické rysy.

134. V ratifikačních listinách je stanoveno, že romština a němčina, jež mají určité rysy, které naznačují, že by mohly být neteritoriálními jazyky, jsou chráněny podle části II Charty.

2.3. Hodnocení části III Charty

2.3.1. Polština

Článek 8 – Vzdělávání

135. Ohledně základních informací o vzdělávacím systému viz odstavce 83 až 87 výše.

136. Školy vyučující v polštině uvedené v ustanoveních níže jsou veřejně financované státní školy. I když se řídí českým vzdělávacím programem, vyučovací předměty jsou vyučovány v polštině.

137. Pedagogické centrum pro polské národnostní školství se sídlem v Českém Těšíně je veřejná instituce částečně financovaná vládou a slouží jako podpůrná konstrukce pro školy vyučující v polštině. Nabízí mimo jiné další vzdělávání učitelů, vyvíjí a překládá materiály a pokyny pro výuku, organizuje pracovní setkání a provozuje knihovnu. Centrum úzce spolupracuje s řediteli dotyčných škol. Některé učebnice používané ve školách se dováží z Polska. Školy vyučující v polštině se řídí *Rámcovým učebním plánem pro školy s polským jazykem vyučovacím*, který vyvinulo centrum a schválilo ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

138. Problémem, na který byl Výbor expertů upozorněn, je všeobecný demografický pokles, který neúměrně postihuje polské školy. Například ve městě Třinec bylo rozhodnuto o sloučení dvou škol a vznikají obavy, že by to mohlo vést k tomu, že si méně rodičů zvolí vzdělávání v polském jazyce.

139. Konečně, Česká republika ve svých ratifikačních listinách neuvedla, které z podbodů čl. 8 odst. 1 písm. a), b) a c) v daném pořadí si přeje uplatňovat. Jelikož podbody *i* a *ii* se navzájem vylučují, musí si smluvní strany zvolit jeden z nich. Podle praxe Výboru expertů, pokud stát neprovede výběr, když je k dispozici několik alternativních možností, uplatňuje se obvykle implicitně možnost s nejvyšší ochranou a podporou jazyka, pokud specifické okolnosti nečiní tuto možnost zjevně neslučitelnou s potřebami dotyčného regionálního či menšinového jazyka a/nebo s vyjádřenými přáními osob jím hovořících (viz odstavec 95 druhé hodnotící zprávy pro Maďarsko ECRML (2005) 4). V případě polštiny v České republice nevidí Výbor expertů žádný důvod, proč se odchýlovat od své obvyklé praxe. Výbor expertů se tedy rozhodl ohodnotit provádění nejpřísnější možnosti.

Odstavec 1

Pokud jde o vzdělávání, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou tyto jazyky užívány, v závislosti na stavu každého z těchto jazyků a aniž by tím byla dotčena výuka úředního jazyka (úředních jazyků) státu

Předškolní vzdělávání

a) *i* *zprístupní předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích;*

140. Předškolní vzdělávání je v České republice v odpovědnosti obcí. Podle informací poskytnutých v první periodické zprávě (strana 14) a doplňujících informací poskytovalo ve školním roce 2007/2008 v Moravskoslezském kraji 33 předškolních zařízení vzdělávání v polštině celkem 741 dětem. 26 z těchto předškolních zařízení používá polštinu jako vyučovací jazyk, z čehož 24 provozují *základní školy* (tj. školy, které zahrnují základní a nižší sekundární vzdělávání). Ostatních sedm předškolních zařízení používá polštinu do určité míry v jinak v češtině vedeném předškolním zařízení. Výbor expertů nebyl zástupci osob hovořících polsky upozorněn na žádné nedostatky v poskytování.

141. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Základní vzdělání

b) *i* *zprístupní základní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích;*

142. Podle první periodické zprávy (strana 14 a násl.) existuje v okresech Frýdek-Místek a Karviná 25 *základních škol* vyučujících v polštině, které nabízí základní vzdělání (třídy 1 až 5) a které ve školním roce 2007/2008 navštěvovalo 903 žáků. Výbor expertů vyrozuměl, že jsou všechny vyučovací předměty vyučovány v polštině. Zdá se, že dochází k poklesu zapsaných žáků základních škol vzhledem

k demografickým změnám. Výbor expertů nebyl zástupci osob hovořících polsky upozorněn na žádné nedostatky v poskytování základního vzdělání v polštině.

143. Během inspekce na místě byl Výbor expertů také informován, že je na některých základních školách polština nabízena jako volitelný předmět.

144. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Sekundární vzdělávání

c) i *zpřístupní sekundární vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích;*

145. Podle první periodické zprávy (strana 15) existuje v okresech Frýdek-Místek a Karviná 25 *základních škol* vyučujících v polštině, které nabízí nižší sekundární vzdělávání a které ve školním roce 2007/2008 navštěvovalo 836 žáků (viz odstavec 142 výše).

146. Dvě gymnázia (*školy poskytující všeobecné vyšší sekundární vzdělání*) v Českém Těšíně a Karviné vyučovala ve školním roce 2007/ 2008 v polštině celkem 439 žáků. Navíc jsou ve třech jiných školách vyučovány v polštině některé vyučovací předměty. Výbor expertů nebyl zástupci osob hovořících polsky upozorněn na žádné nedostatky v poskytování sekundárního vzdělávání v polštině.

147. Během inspekce na místě byl Výbor expertů informován, že polština může být nabízena jako volitelný předmět v českých školách, pokud to požadují žáci, kteří absolvovali vzdělávání na úrovni základní školy v polském jazyce.

148. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Technické a odborné vzdělávání

d) ...

ii *zpřístupní podstatnou část technického a odborného vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích;*

149. Podle informací poskytnutých v první periodické zprávě (strana 15) a doplňujících informací poskytnutých správními orgány nabízí v Českém Těšíně a Karviné vzdělávání v polštině nebo dvojjazyčně vzdělávání střední průmyslová škola, obchodní akademie a zdravotnická škola. Ve školním roce 2007/2008 navštěvovalo tyto školy celkem téměř 200 žáků. Výbor expertů nebyl zástupci osob hovořících polsky upozorněn na žádné nedostatky poskytování technického a odborného vzdělávání v polštině.

150. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Univerzitní a vysokoškolské vzdělávání

e) i *zpřístupní univerzitní nebo jiné vysokoškolské vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích;*
nebo

ii *zpřístupní studium těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia; nebo*

iii *nelze-li vzhledem k úloze státu ve vztahu k vysokým školám uplatnit podbody i a ii, budou podporovat a/nebo povolovat poskytování univerzitního nebo jiného vysokoškolského vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích nebo možnost studia těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia;*

151. Podle doplňujících informací poskytnutých českými úřady jsou polský jazyk a literatura nabízeny jako obor v rámci bakalářského a magisterského studia v Ústavu slavistiky Masarykovy univerzity v Brně a jako samostatný obor (polská filologie) na Palackého univerzitě v Olomouci a na Oddělení polonistiky Ostravské univerzity. Toto oddělení nabízí také doktorandský studijní program a v současnosti připravuje bakalářský studijní program Polština ve sféře podnikání. Výbor expertů by uvítal další informace o tomto vývoji v příští periodické zprávě.

152. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Vzdělávání dospělých a další vzdělávání

- f) ...
- iii) ***pokud orgány veřejné správy nemají přímé pravomoci v oblasti vzdělávání dospělých, budou upřednostňovat a/nebo podporovat nabídku takových jazyků jako oborů vzdělávání dospělých nebo dalšího vzdělávání;***

153. Z informací poskytnutých v první periodické zprávě (strana 15) se zdá, že ačkoli vláda poskytuje finanční podporu pro takové kurzy, polština není nabízena jako předmět vzdělávání dospělých či dalšího vzdělávání. Správní orgány konstatují, že neexistuje poptávka. Výbor expertů však nebyl informován o žádných konkrétních opatřeních uskutečněných českými správními orgány pro upřednostnění a/nebo podporu nabídky polštiny jako oboru vzdělávání dospělých nebo dalšího vzdělávání, ani zda taková nabídka byla vyhlášena.

154. Podle dodatečných informací získaných od správních orgánů organizuje Pedagogické centrum pro polské národnostní školství mimo jiné celoživotní vzdělávání pro rodiče žáků.

155. Výbor expertů nemá dostatek informací, aby učinil závěr ohledně tohoto závazku, a žádá správní orgány, aby příslušné informace poskytly v příští periodické zprávě.

Výuka dějin a kultury

- g) ***učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je regionální nebo menšinový jazyk;***

156. Podle informací získaných od příslušných orgánů tvoří historie a kultura, jejichž výrazem je polský jazyk, součást výuky historie národnostních menšin. Ta je potom součástí stávajícího Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

157. Během inspekce na místě byl Výbor expertů informován zástupcem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, že dějinami osídlení národnostních menšin v České republice se zabývají školní učebnice dějepisu.

158. Navzdory rámcovému programu uvedenému výše nebyla podle dokladů získaných od osob hovořících polsky zajištěna výuka dějin a kultury, jež odráží polský jazyk, na území, kde se tradičně mluví polsky.

159. Podle dokladů získaných od osob hovořících polsky připravuje Sdružení polských učitelů ve spolupráci s Pedagogickým centrem pro polské národnostní školství sbírku textů o dějinách regionu pro použití jak ve školách vyučujících v polštině, tak v českých školách v regionu.

160. Výbor expertů není schopen učinit závěr ohledně tohoto závazku a žádá správní orgány, aby poskytly podrobnější informace o tom, jak současný rámec uvedený výše v praxi zajišťuje, aby dějiny a kultura, jež odráží polský jazyk, byly na územích, kde se tradičně mluví polsky, vyučovány v dostatečné míře.

Základní a další příprava učitelů

- h) ***zajistí základní a další přípravu učitelů potřebnou k provádění těch písmen a) až g), které smluvní strana přijala;***

161. Podle doplňujících informací poskytnutých českými správními orgány jsou učitelé pro vzdělávání v polském jazyce připravováni (v polském jazyce) na univerzitách buď v České republice (například v Ostravě či v Olomouci) nebo v Polsku. Všichni učitelé jsou bilingvní. Učitelé pro vzdělávání v polském jazyce pochází z České republiky nebo z Polska. Další přípravu pro polské učitele poskytuje Sdružení polských učitelů a Pedagogické centrum pro polské národnostní školství. Výbor expertů byl během inspekce na místě informován, že učitelů je dostatečné množství.

162. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Sledování

- i) ***ustaví dozorčí orgán nebo orgány, který bude nebo které budou sledovat, jak smluvní strana plní přijatá opatření, a dosažený pokrok při zavádění a rozvoji výuky regionálních nebo menšinových jazyků a který bude nebo které budou o svých zjištěních vypracovávat periodické zprávy, jež budou zveřejňovány.***

163. Podle první periodické zprávy je Rada vlády pro národnostní menšiny odpovědná za monitorování situace národnostních menšin, včetně jejich jazyků, a zveřejňování výročních zpráv o něm (viz odstavec 127 výše), zatímco vzdělávání podléhá dohledu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Výbor expertů však poznamenává, že stávající zpráva vyhotovená Radou vlády pro národnostní menšiny neodpovídá požadavkům tohoto závazku.

164. Během inspekce na místě vysvětlil zástupce ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, že na všech školách v České republice provádí dozor centrální Česká školní inspekce, která v případě vzdělávání v polském jazyce spolupracuje s krajskou inspekcí a Pedagogickým centrem pro polské národnostní školství. Dle názoru zástupce ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy nebyl doposud zapotřebí žádný specifický dozorní orgán.

165. Výbor expertů neobdržel žádné informace týkající se skutečného sledování výuky v polském jazyce. Navíc nebyl seznámen s žádnými periodickými zprávami a jejich zveřejněním, jak by odpovídalo požadavkům tohoto závazku. Při sledování je nutné provádět vyhodnocování a analýzu přijatých opatření a pokroku dosaženého v oblasti výuky regionálních či menšinových jazyků. Zpráva by měla mimo jiné obsahovat informace o rozsahu a dostupnosti vzdělávání v polském jazyce společně s pokrokem dosaženým v ovládnutí jazyka, zajišťování učitelů a výukových materiálů (viz třetí hodnotící zpráva o plnění Charty v Německu ECHRMJ (2008) 4, odstavce 141–143). Výbor expertů příslušné orgány žádá, aby v příští periodické zprávě poskytly konkrétnější informace.

Odstavec 2

Pokud jde o vzdělávání na jiných územích než ta, kde jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, smluvní strany se zavazují, že povolí a budou podporovat nebo poskytovat výuku v regionálním nebo menšinovém jazyce nebo výuku tohoto jazyka na všech příslušných stupních vzdělávací soustavy, pokud je to vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka opodstatněné.

166. Podle první periodické zprávy (strana 16) nenabízí vzdělávání v polštině nebo dvojjazyčné vzdělávání žádné školy v České republice kromě škol v oblasti Český Těšín. Nebyly poskytnuty žádné informace o tom, kde v České republice mimo tradiční jazykové oblasti jsou počty osob hovořících polsky takové, aby ospravedlňovaly nabídku vzdělávání v polštině.

167. Výbor expertů proto nemůže ohledně tohoto závazku učinit závěr a žádá české správní orgány, aby potřebné informace poskytly ve své příští periodické zprávě.

Článek 9 – Soudní orgány

168. České právní předpisy zaručují právo používat regionální či menšinové jazyky v soudním řízení. § 9 zákona o právech příslušníků národnostních menšin přiznává příslušníkům národnostních menšin právo používat jejich jazyk před soudy a předkládat dokumenty v jejich jazyce: „Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy. Podmínky pro výkon tohoto práva upravují zvláštní právní předpisy.“

169. Během inspekce na místě upozornil zástupce osob hovořících polsky Výbor expertů, že jelikož varianta polštiny, kterou se mluví v České republice, se liší od standardní polštiny, znamená to, že osoby hovořící polsky by mohly upustit od využití svého práva používat svůj jazyk v úředních právních řízeních. Výbor expertů zdůrazňuje, že ustanovení v Chartě nejsou omezena na standardní varianty regionálních či menšinových jazyků, ale platí stejnou měrou pro varianty tradičně používané v konkrétní zeměpisné oblasti.

Odstavec 1

Ve vztahu k těm soudním obvodům, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinové jazyky opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a podle stavu každého z těchto jazyků, jakož i pod podmínkou, že soudce nebude považovat využití možností podle tohoto odstavce za překážku řádného výkonu spravedlnosti, se smluvní strany zavazují, že:

a) v trestním řízení

...

ii zaručí, aby obviněný měl právo užívat svůj regionální nebo menšinový jazyk;

170. § 2 zákona o trestním řízení soudním (trestního řádu – zákona č. 141/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů) upřesňuje právo používat polštinu před soudy stanovené v § 9 zákona o právech příslušníků národnostních menšin. Povoluje každému, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, používat jiný jazyk.

171. Právo zaručené trestním řádem není absolutním právem. Je podmíněno tím, že účastník prohlásí, že nemluví česky. Přesto obdržel Výbor expertů během inspekce na místě od zástupců osob hovořících polsky informaci, že je běžné, že se soudci v polsky hovořící oblasti před řízením ptají obviněného, zda si přeje používat polštinu, bez ohledu na to, zda jednotlivci mluví také česky nebo ne.

172. Úplné splnění tohoto závazku vyžaduje soudně vymahatelné právo používat polštinu v trestním řízení bez ohledu na to, zda dotyčná osoba ovládá český jazyk.

173. Právo používat polštinu před soudy není právními předpisy zaručeno, pokud účastník mluví česky. Vzhledem ke skutečnosti, že je možnost používat polštinu v praxi přesto pravidelně nabízena, Výbor expertů shledává, že tento závazek je částečně plněn.

Výbor expertů doporučuje českým správním orgánům, aby z právních předpisů odstranily podmínku, podle které je účastník trestního řízení oprávněn používat polštinu, pouze pokud prohlásí, že neovládá český jazyk.

iii aby písemné i ústní žádosti a důkazy nebyly považovány za nepřijatelné pouze proto, že jsou vyjádřeny v regionálním nebo menšinovém jazyce;

174. V českém právním řádu neexistuje ustanovení, které by žádosti nebo důkazy považovalo za nepřijatelné pouze proto, že jsou vyhotovené v polštině. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

iv bude možno na požádání předkládat listiny související se soudním řízením v příslušném regionálním či menšinovém jazyce,

175. § 55 trestního řádu⁷ má účinek, že protokoly týkající se trestního řízení jsou poskytovány v jazyce účastníka, který prohlásí, že český jazyk neovládá.

176. Právo používat polštinu není právními předpisy zaručeno, pokud účastník mluví česky. Vzhledem ke skutečnosti, že jsou v praxi přesto nabízeny dokumenty v polštině, Výbor expertů shledává, že tento závazek je částečně plněn (viz odstavec 173 výše). Doporučuje správním orgánům, aby odstranily podmínku, podle které se listiny týkající se trestního řízení vyhotovují v polštině, pouze pokud účastník prohlásí, že neovládá český jazyk.

podle potřeby prostřednictvím tlumočnicků nebo překladu, aniž tím dotčeným osobám vzniknou další náklady;

177. § 151 trestního řádu zaručuje překlad na náklady státu ve všech případech, kdy účastník uplatní své právo používat jiný než český jazyk nebo v případech, kdy je to nezbytné z jiného důvodu.

b) v občanskoprávním řízení

...

- ii povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo*
- iii povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;*

178. § 18 občanského soudního řádu (zákona č. 99/1963 Sb. ve znění zákona č. 30/2000 Sb.) stanoví, že účastník, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, má právo používat před soudem tento svůj mateřský jazyk. Soud je povinen zaručit tomuto účastníkovi stejná práva jako účastníkovi, jehož mateřštinou je čeština. Toto právo je bezpodmínečné.

179. Avšak při neexistenci jakýchkoli důkazů praktického provádění těchto závazků má Výbor expertů za to, že jsou tyto závazky splněny pouze formálně. Těší se, že v příští periodické zprávě obdrží informace, jak jsou tyto závazky prováděny v praxi.

⁷ § 55: „V českém jazyce se seepíše protokol o výpovědi osoby, i když vyslychaná osoba vypovídá v jiném jazyce; záleží-li na doslovném znění výpovědi, zapíše zapisovatel nebo tlumočnick do protokolu příslušnou část výpovědi také v jazyku, jímž tato osoba vypovídá.“

c) *v soudním řízení ve správních věcech*

...

- ii *povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyk, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo*
iii *povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;*

180. § 36 soudního řádu správního (zákon č. 150/2002 Sb.) stanoví, že účastníci řízení mají před soudem rovné postavení a soud je povinen poskytnout těmto účastníkům stejné příležitosti k uplatnění jejich práv. Přestože není výslovně uvedeno, že je dovoleno používat jiný jazyk než češtinu, jasně to vyplývá z kontextu, protože ve stejném paragrafu se stanoví, že náklady spojené s přibráním tlumočnicka nebo náklady na překlad musí hradit stát.

181. Avšak při neexistenci jakýchkoli důkazů praktického provádění těchto závazků má Výbor expertů za to, že jsou tyto závazky splněny pouze formálně. Těší se, že v příští periodické zprávě obdrží informace, jak jsou tyto závazky prováděny v praxi.

- d) *podniknou kroky s cílem zajistit, aby v důsledku uplatňování podbodů i a iii písmene b) a c) a nezbytného využívání tlumočnicků a překladů nevznikaly dotčeným osobám další náklady.*

182. § 141 odst. 2 občanského soudního řádu a § 36 odst. 2 správního řádu (zákon č. 500/2004) zaručují, že náklady spojené s přibráním tlumočnicka hradí stát.

183. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Odstavec 2

Smluvní strany se zavazují, že:

- a) *nebudou popírat platnost vnitrostátních právních listin výhradně proto, že jsou sepsány v regionálním nebo menšinovém jazyce;*

184. Český právní řád neobsahuje ustanovení popírající platnost právních listin sepsaných v jiném než českém jazyce. Správní řád (zákon č. 500/2004 Sb.) výslovně poskytuje členům národnostních menšin právo předkládat listiny související se správními záležitostmi ve svém jazyce.

185. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby

Odstavec 1

V rámci správních a samosprávných celků, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a v závislosti na stavu každého z těchto jazyků, se smluvní strany zavazují, že v rámci reálných možností

- a) ...
iv *zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích;*

Odstavec 2

Pokud jde o orgány místní nebo regionální správy, na jejichž území je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, smluvní strany se zavazují, že dovolí a/nebo budou podporovat, aby

- a) *uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích;*

186. Jak je uvedeno v odstavci 58 výše, vykonávají kraje i obce vedle svých samosprávných pravomocí také pravomoci státní veřejné správy. Od reformy státní správy provedené v roce 2000 zůstala sídlem poboček orgánů státní správy některá okresní města.

187. Podle § 16 odst. 4 správního řádu (zákon č. 500/2004) má občan příslušející k národnostní menšině právo se správními orgány na všech úrovních komunikovat svým jazykem. Tím je právně zaručena možnost, aby osoby hovořící polsky používaly svůj jazyk při jednání s orgány státní správy i s místními a regionálními orgány v Moravskoslezském kraji.

188. Podle zástupců polsky hovořících osob mluví polsky hovořící osoby při jednáních se správními orgány spíše česky, pokud si nejsou vědomy, že daný úředník na místní či regionální úrovni hovoří polsky. Výbor expertů byl také informován o tom, že používání polštiny v obcích závisí na vedení místních orgánů a na jejich přístupu k polskému jazyku.

189. Podle *Zprávy o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2007* jmenovaly některé obce styčné úředníky hovořící polsky pro vyřizování podání polsky hovořících osob. Výbor expertů sice tuto iniciativu chválí, nicméně se při své inspekci na místě setkal se zástupci polsky hovořících osob, kteří o ní nevěděli. Zdá se proto nutné informovat polsky hovořící osoby o možnosti používat svůj jazyk při jednání se správními orgány a aktivně je povzbuzovat, aby v obcích Frýdek-Místek a Karviná předkládali ústní a písemné žádosti v polštině. Toho je možno docílit například označením polsky hovořících úředníků odznaky, vyznačením dvojjazyčnosti nebo rozšiřováním letáků (viz druhá hodnotící zpráva ohledně provádění Charty v Německu, ECRML (2006) 1, odstavec 208).

190. Vzhledem k tomuto zjištění má Výbor expertů za to, že je závazek splněn pouze zčásti. Povzbuzuje české orgány, aby učinily kroky nezbytné k tomu, aby se zaručilo, že mohou polsky hovořící osoby v praxi předkládat ústní či písemné žádosti u orgánů státní správy a místních či regionálních orgánů v polštině.

- e) *se při jednání ve shromážděních regionálních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;*
- f) *se při jednání ve shromážděních místních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;*

191. Podle první periodické zprávy (strana 19) lze při jednání ve shromážděních místních a regionálních orgánů používat jakýkoli jazyk, neboť české právní předpisy v této souvislosti používání žádného konkrétního jazyka nestanovují.

192. Podle důkazů, které obdrželi zástupci místních a regionálních orgánů Moravskoslezského kraje, však nebyl polský jazyk při jednáních v regionálních a místních shromážděních v praxi používán. Podle zástupce kraje by při použití tohoto jazyka bylo zaručeno tlumočení.

193. Vzhledem k tomu, že nedošlo k žádnému provedení v praxi, má Výbor expertů za to, že jsou tyto závazky splněny pouze formálně. Povzbuzuje orgány, aby informovaly mluvčí o možnosti používat polský jazyk na shromážděních a vytvářely příznivé podmínky pro jeho používání v praxi.

- g) *se užívaly nebo přijaly tradiční a správné formy místních názvů v regionálních nebo menšinových jazycích, v případě potřeby vedle názvu v úředním jazyce (úředních jazycích);*

194. Jak je uvedeno v odstavci 44 výše, upravuje § 29 odst. 2 zákona o obcích používání názvů míst a topografického značení v regionálních nebo menšinových jazycích. Tato označení lze zavést, „jestliže se podle posledního sčítání lidu hlásilo k této národnosti alespoň 10 % občanů obce“ a pokud se výbor pro národnostní menšiny usnese na tom, že takový návrh doporučí. Tímto ustanovením se nahrazuje předchozí přísnější ustanovení a je třeba jej uvítat.

195. V první periodické zprávě se dále uvádí, že ze 31 obcí, které splňují zákonné požadavky, zavedlo dosud dvojjazyčné místní názvy, názvy ulic a nápisy v různé míře 13 obcí v oblasti Českého Těšína a Karviné. Náklady vzniklé zavedením tohoto značení nesl stát v rámci částky vyčleněné na provádění Charty a spravované Moravskoslezským krajem (viz odstavec 62 výše).

196. Během inspekce na místě si Výbor expertů povšiml v této souvislosti několika problémů, které jsou patrně spjaty s obecnějším problémem fungování výborů pro národnostní menšiny (viz odstavce 40–46 výše). V některých obcích výbory nenavrhly doporučení, protože polsky hovořící osoby netvořily většinu a zástupci ostatních menšin nebyli připraveni doporučení podpořit. Například v obci Trinec tvoří Poláci 17,7 % obyvatelstva, ale při všech třech předložených návrhu na zavedení dvojjazyčných označení byli polští zástupci ve výboru vždy přehlasováni.

197. Výbor expertů byl rovněž informován o případu, kdy obec odmítla doporučení výboru pro národnostní menšiny, neboť s odkazem na § 84 odst. 2 písm. r) zákona o obcích⁸ tvrdila, že jde o rozhodnutí výhradně v pravomoci obce. To odráží také názor polsky hovořících osob, podle nichž není ustanovení o dvojjazyčném označení soudně nebo právně vymahatelné.

198. Podle první periodické zprávy (strana 19) mají být dvojjazyčné nápisy zavedeny také u názvů vlakových stanic v těch obcích v Moravskoslezském kraji, které dosahují požadovaných 10 % občanů polské národnosti.

199. Výbor expertů sice vítá nedávný kladný pokrok ve vztahu k používání polských místních názvů, lituje však toho, že se v některých obcích kladou tomuto procesu překážky. Výbor expertů tedy musí učinit závěr, že v současnosti je tento závazek splněn pouze zčásti. Povzbuzuje české orgány, aby našly řešení tohoto problému, ať již změnou stávajících právních předpisů, nebo v případě nutnosti přijetím nových právních předpisů.

Výbor expertů povzbuzuje české orgány, aby odstranily právní a správní překážky používání polských místních názvů na topografickém značení v oblastech, kde se používá polština.

Odstavec 4

Za účelem provádění těch ustanovení odstavců 1, 2 a 3, které přijaly, se smluvní strany zavazují, že přijmou jedno nebo více těchto opatření:

a) *překlady a tlumočení podle potřeby;*

200. Podle § 16 odst. 4 správního řádu jsou zajišťovány tlumočení a překlady a náklady na ně hrazeny. Navíc byly ústřední vládou vyčleněny prostředky na pokrytí nákladů, aby se zajistilo provádění tohoto závazku.

201. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Odstavec 5

Smluvní strany se zavazují, že budou na žádost dotčených osob dovolovat užívání nebo přijímání příjmení v regionálních nebo menšinových jazycích.

202. V § 7 zákona o národnostních menšinách je stanoveno, že „příslušníci národnostních menšin mají právo na užívání svého jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem“. Pro zaručení tohoto práva byl několikrát pozměněn zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení. Výbor expertů nebyl upozorněn na žádné obtíže v provádění tohoto ustanovení.

203. Výbor expertů tudíž považuje tento závazek za splněný.

Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky

Odstavec 1

Smluvní strany se zavazují, že pro uživatele regionálních nebo menšinových jazyků na území, kde se těmito jazyky hovoří, v závislosti na stavu každého jazyka a na tom, zda je to přímo nebo nepřímo v pravomoci a působnosti orgánů veřejné moci, zda jsou k tomu zmocněny a zda obvykle v této oblasti působí a zároveň při respektování zásady nezávislosti a autonomie hromadných sdělovacích prostředků,

a) *s ohledem na to, že rozhlas a televize mají charakter veřejné služby:*

...

iii *náležitým způsobem zajistí, aby provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v regionálních nebo menšinových jazycích;*

204. V souladu se zákonem č. 484/1999 Sb., o Českém rozhlasu, a zákonem č. 483/1991 Sb., o České televizi, musejí Český rozhlas a Česká televize odrážet různorodost obyvatelstva, včetně etnického nebo

⁸ § 84 odst. 2 zákona o obcích: „Zastupitelstvu obce je vyhrazeno: r) rozhodovat o zřízení a názvech částí obce, o názvech ulic a dalších veřejných prostranství.“

národnostního původu. Programy by také měly budovat kulturní identitu České republiky, včetně osob patřících k národnostním nebo etnickým menšinám.

205. Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování (veřejného i soukromého) rozhlasového a televizního vysílání stanoví kritéria pro udělování licencí na televizní a rozhlasové služby. V § 17 odst. 1 písm. g) je mezi tato kritéria zahrnut rozvoj kultury národnostních menšin v České republice.

206. Podle informací získaných od českých orgánů vyrábí regionální studio veřejnoprávní České televize v Ostravě 5minutový balíček zpráv a událostí v polštině, který je vysílán okolo 18:00 hodin v pátek večer a opakován v neděli v rámci regionálních programů. Výbor expertů vyrozuměl, že jde o nedávný vývoj.

207. Pokud jde o veřejnoprávní rozhlasové vysílání, mají programy v polském jazyce v Českém rozhlase dlouhou tradici (od roku 1945). Podle českých orgánů vysílá Rádio Ostrava v pracovní dny od 19:00 do 20:00 hodin hodinový zpravodajský program a v neděli od 19:30 do 20:00 hodin 30minutový zpravodajský program. Zpravodajové jsou zaměstnanci na plný úvazek a hovoří plyně polsky.

208. Co se týče rozhlasového vysílání, je závazek splněn. Co se týče vysílání televizního, Výbor expertů sice vítá zavedení vysílání v polštině ve veřejnoprávní televizi, je však toho názoru, že 5minutová vsuvka jednou týdně není dostačující, a učinil závěr, že závazek není splněn.

b) ...

ii podpoří pravidelné vysílání rozhlasových programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k tomuto vysílání napomohou;

209. Jak je uvedeno v odstavci 68 výše, ustanovení týkající se kultury národnostních menšin obsažená v zákoně č. 231/2001 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání, se vztahují jak na soukromé, tak na veřejnoprávní vysílání. Mezi kritéria pro udělení licence je zahrnut rozvoj kultury národnostních menšin v České republice.

210. Při inspekci na místě však byl Výbor expertů zástupci polsky hovořících osob informován o tom, že v soukromém rozhlasovém vysílání neexistují žádné polské programy.

211. Na základě informací získaných v průběhu inspekce na místě žádá Výbor expertů orgány, aby poskytly přesnější informace o výskytu polštiny v soukromém rozhlasovém vysílání a o jakýchkoli dalších opatřeních, která české orgány učinily, aby podpořily pravidelné vysílání programů v polštině v soukromém rozhlasovém vysílání nebo k takovému vysílání napomohly.

c) ...

ii podpoří pravidelné vysílání televizních programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k takovému vysílání napomohou;

212. Jak je uvedeno výše, ustanovení týkající se kultury národnostních menšin obsažená v zákoně č. 231/2001 Sb., o rozhlasovém a televizním vysílání, se vztahují jak na soukromé, tak na veřejnoprávní vysílání.

213. Podle informací získaných od zástupců polsky hovořících osob se na regionálních soukromých televizních kanálech vysílají pravidelné zpravodajské programy v polštině.

214. Na základě této informace má Výbor expertů za to, že je závazek splněn.

d) podpoří výrobu a distribuci zvukových nahrávek a audiovizuálních děl v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k nim budou napomáhat;

215. Podle první periodické zprávy (strana 21) jsou pro zvuková a audiovizuální díla dostupné prostředky ze souhrnného rozpočtu ministerstva kultury vyhrazené na podporu kulturních činností národnostních menšin (pro podrobnosti viz odstavce 60–62 výše a 222–224 níže). Výbor expertů však nebyl upozorněn na žádná zvuková či audiovizuální díla v polštině, a tudíž nemůže ohledně tohoto závazku učinit žádný závěr. Žádá české orgány, aby příslušné informace poskytly v příští periodické zprávě.

e) i podpoří zřízení nebo zachování alespoň jedné novin v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k němu budou napomáhat;

216. Jak je uvedeno v odstavci 61 výše, vyčleňuje ministerstvo kultury pro všechny národnostní menšiny ročně částku 30 milionů Kč (1 126 341 EUR) na podporu vysílání a tištěných hromadných sdělovacích prostředků.

217. Organizace *Kongres Poláků v ČR* vydává obden noviny *Głos Ludu* v polštině. V roce 2007 byly tyto noviny dotovány 5,5 miliony Kč (206 496 EUR). Při inspekci na místě zástupci *Kongresu Poláků* vysvětlili Výboru expertů, že jejich organizace musí dočasně pokrývat náklady spojené s vydáváním novin, dokud nedorazí peníze z výše uvedeného grantového projektu. Cena jednoho vydání činí 30 000 Kč (1 126 EUR).

218. Výbor expertů považuje v současnosti tento závazek za splněný. Povzbuzuje však české orgány, aby ve spolupráci s mluvčími našly schůdné řešení pro financování novin.

Odstavec 2

Smluvní strany se zavazují, že zaručí svobodu přímého příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk, a že nebudou bránit opakovanému přenosu rozhlasového a televizního vysílání ze sousední země v takovém jazyce. Dále se zavazují, že zajistí, aby nijak nebyla omezována svoboda projevu a svobodný tok informací v tisku v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk. Jelikož uplatňování uvedených svobod zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat zákonem stanoveným předepsaným postupům, podmínkám, omezením nebo postihům, které jsou v demokratické společnosti nezbytné k bezpečnosti státu, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, k předcházení narušování veřejného pořádku nebo trestné činnosti, k ochraně zdraví a morálky, k ochraně dobrého jména nebo práv osob, k předcházení vyzrazení důvěrných informací nebo k zachování vážnosti a nestrannosti soudů.

219. Podle první periodické zprávy (strany 22 a 29) mají polsky hovořící osoby v České republice volný přístup k hromadným sdělovacím prostředkům ze sousedních zemí. Toto právo je zaručeno články 17 a 25 Listiny základních práv a svobod⁹.

220. Při inspekci na místě byl Výbor expertů zástupci polsky hovořících osob informován o tom, že v některých horských oblastech nelze programy z Polska zachytit.

221. Výbor expertů nicméně považuje tento závazek za splněný.

Článek 12 – Kulturní činnost a kulturní zařízení

Odstavec 1

Pokud jde o kulturní činnost a zařízení – zejména knihovny, videopůjčovny, kulturní střediska, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární tvorbu a výrobu filmů, folklórní formy kulturního projevu, festivaly a kulturní průmysl, mimo jiné včetně využití nových technologií –, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou takové jazyky užívány, a mají-li k tomu veřejné orgány pravomoci a působnost a zároveň jsou k tomu zmocněny a obvykle v této oblasti působí:

- a) budou podporovat formy projevu a iniciativy typické pro regionální nebo menšinové jazyky a napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v těchto jazycích;

222. Osoby hovořící polsky získávají prostředky na projekty zaměřené na kulturní činnost, o které si musí zažádat ze státního rozpočtu. České orgány vyčlenily v rámci rozpočtové kapitoly ministerstva kultury na podporu kulturní činnosti národnostních menšin částku 8 milionů Kč (300 347 EUR) (viz odstavce 60–62 a strana 21 první periodické zprávy). Příslušníci národnostních menšin mohou žádat o prostředky na projekty zaměřené na kulturní činnost v rámci tohoto grantového programu. Je třeba, aby sami uhradili 30 % nákladů

⁹ Článek 17

- (1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.
- (2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.
- (3) Cenzura je nepřipustná.
- (4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.
- (5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.

Článek 25

- (1) Občanům tvořícím národní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národnostních sdruženích. Podrobnosti stanoví zákon.
- (2) Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též a) právo na vzdělání v jejich jazyku, b) právo užívat jejich jazyka v úředním styku, c) právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin.

takového projektu. Podle nařízení vlády č. 98/2002 může být tento podíl na nákladech za určitých okolností snížen nebo zcela prominut, jako např. v případě romského časopisu *Romano džaniben*. Dílčím způsobem jsou tyto aktivity podporovány kraji a obcemi. Podle doplňkových informací, které poskytly české orgány, získala polská menšina v roce 2007 částku 1 928 000 Kč (72 458 EUR). Ministerstvo kultury vyčleňuje pro národnostní menšiny další částku na podporu vydávání tiskovin a sdělovacích prostředků ve výši 30 000 000 Kč (1 127 464 EUR).

223. Během inspekce na místě představitelé mluvčích polštiny upozornili Výbor expertů na skutečnost, že rozpočet vyčleněný na činnost národnostních menšin zůstal na stejné úrovni 15 let.

224. Výbor expertů v současnosti považuje tento závazek za splněný.

f) budou podporovat přímou účast představitelů uživatelů daného regionálního nebo menšinového jazyka při zřizování zařízení a plánování kulturní činnosti;

225. Osoby hovořící polsky se na plánování kulturní činnosti přímo podílí, protože rozpočet uvedený v odstavci 222 se uživatelům regionálních nebo menšinových jazyků poskytuje za účelem plánování jejich vlastní činnosti.

226. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

g) budou podporovat a/nebo usnadňovat zřízení orgánů nebo orgánů pro shromažďování, archivování a zveřejňování nebo vydávání děl vytvořených v regionálních nebo menšinových jazycích;

227. Podle doplňujících informací získaných od českých orgánů poskytlo ministerstvo kultury společně s Moravskoslezským krajem v roce 2007 dotaci ve výši 324 500 Kč (12 195 EUR) na Dokumentační centrum Kongresu Poláků v ČR. Pravděpodobně se jedná o roční dotaci.

228. Z informací obsažených ve *Zprávě o stavu národnostních menšin v České republice za rok 2007* vyplývá, že činnost Dokumentačního centra zahrnuje vedení archivu dokumentů a vydaných materiálů týkajících se polského jazyka v České republice.

229. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Odstavec 2

Ve vztahu k jiným územím než k těm, na nichž jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, se smluvní strany zavazují povolovat, podporovat nebo zajišťovat vhodné kulturní činnosti a zařízení v souladu s předchozím odstavcem, pokud je to opodstatněné vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka.

230. Podle doplňujících informací získaných od českých orgánů není roční státní rozpočet určený na kulturní činnost národnostních menšin geograficky omezen. Kromě Frydku-Místku a Karviné však Výbor expertů neobdržel příklady kulturní činnosti z žádných jiných míst. Nemůže tedy učinit závěr, zda je závazek splněn, a doporučuje českým orgánům, aby v další periodické zprávě poskytly příslušné informace včetně konkrétních příkladů.

Odstavec 3

Smluvní strany se zavazují, že při provádění své kulturní politiky v zahraničí poskytnou náležité místo regionálním a menšinovým jazykům a kulturám, jejichž výrazem tyto jazyky jsou.

231. Z informací poskytnutých v první periodické zprávě (strana 23) vyplývá, že se prezentace regionálních či menšinových jazyků v rámci zahraniční kulturní výměny uskutečňuje. Podle získaných doplňujících informací k tomu však v současnosti v praxi nedochází.

232. Výbor expertů zdůrazňuje, že stávající ustanovení se týká zejména způsobu, jakým země představuje své rozmanité jazykové a kulturní dědictví v zahraničí. To se může dít prostřednictvím kulturních výměn, odkazů na regionální a menšinové jazyky, kterými se hovoří v České republice, při příležitosti výstav nebo jiných akcí nebo prostřednictvím informačních materiálů, týkajících se regionálních či menšinových jazyků v České republice, určených pro zahraniční veřejnost (viz druhá hodnotící zpráva o plnění Charty v Rakousku, ECHRMJ (2008) 10, odstavec 176).

233. Vzhledem k tomu, že neexistují důkazy, že je taková kulturní politika je ve vztahu k polštině skutečně prováděna, musí Výbor expertů konstatovat, že tento závazek není splněn. Výbor českým orgánům

doporučuje uvést ve své příští periodické zprávě příklady, jak se polský jazyk užívaný v České republice projevuje v kulturní politice v zahraničí.

Článek 13 – Hospodářský a společenský život

Odstavec 1

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany v celostátním měřítku, že:

...

- c) *budou vystupovat proti praktikám, které mají odradit od užívání regionálních či menšinových jazyků v souvislosti s hospodářskými nebo společenskými aktivitami;*

234. Podle první periodické zprávy (strana 23) obsahuje český zákoník práce antidiskriminační ustanovení, které zakazuje přímou i nepřímou diskriminaci mj. z důvodu jazyka.

235. Vzhledem ke skutečnosti, že v tomto ohledu nejsou žádné stížnosti, považuje Výbor expertů v současnosti tento závazek za splněný.

Odstavec 2

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany, pokud je to v pravomoci orgánů veřejné správy, na území, kde jsou regionální nebo menšinové jazyky užívány, a v rámci reálných možností, že:

- e) *zajistí, aby informace o právech spotřebitelů poskytované příslušnými orgány byly zpřístupněny v regionálních nebo menšinových jazycích.*

236. Podle první periodické zprávy (strana 23) vydává ministerstvo průmyslu a obchodu každoročně informační brožuru pro spotřebitele mimo jiné také v polštině. Rovněž Evropské spotřebitelské centrum zřízené uvedeným ministerstvem poskytuje informace mimo jiné v polštině.

237. Výbor expertů došel k závěru, že tento závazek je splněn.

Článek 14 – Přeshraniční výměny

Smluvní strany se zavazují, že budou:

- a) *uplatňovat stávající dvoustranné a mnohostranné dohody, které je pojí se státy, v nichž je tentýž jazyk užíván ve stejné nebo obdobné formě, nebo, je-li to nutné, usilovat o sjednání takových dohod způsobem, který by podporoval styky mezi uživateli téhož jazyka v příslušných státech v oblasti kultury, školství, informací, odborného školství a celoživotního vzdělávání;*

238. Podle informací poskytnutých českými orgány uzavřela Česká republika s Polskem dohody, např. Smlouvu mezi Českou a Slovenskou Federativní Republikou a Polskou republikou o dobrém sousedství, solidaritě a přátelské spolupráci (1991), Dohodu mezi vládou České republiky a vládou Polské republiky o přeshraniční spolupráci (1994) a Dohodu mezi vládou České republiky a vládou Polské republiky o spolupráci v oblasti kultury, školství a vědy (2003). Výboru expertů však není jasné, jak tyto dohody s Polskem nebo jiným státem podporují kontakty mezi polskými mluvčími.

239. Výbor expertů proto není schopen o tomto závazku rozhodnout a žádá české orgány, aby příslušné informace poskytly v příští periodické zprávě.

- b) *usnadňovat a/nebo prosazovat ve prospěch regionálních nebo menšinových jazyků přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území je užíván tentýž jazyk ve stejné nebo obdobné formě.*

240. Podle první periodické zprávy (strana 24) Česko-polská mezivládní komise pro přeshraniční spolupráci souhlasí s výměnami mimo jiné v oblasti kulturní činnosti. Ty by následně měly být realizovány na úrovni krajů a obcí. Výbor expertů však neobdržel žádné informace o přínosu, jaký z této kulturní činnosti mají polští mluvčí v České republice, nebo o roli, jakou v nich hraje polština.

241. Během inspekce na místě informovali Výbor expertů zástupci sdělovacích prostředků, že Televizní studio Ostrava vysílá společný program s polským regionálním televizním studiem Katowice, který je financován z programu EU Interreg.

242. Jak je uvedeno v odstavcích 111–113, mezi městy v České republice a několika zeměmi, ve kterých se hovoří slovensky, polsky a německy, existují družební programy. Rovněž několik programů EU pro regionální spolupráci, tzv. Euroregiony, podporují v České republice výměny se sousedními regiony v Polsku. Například Pedagogické centrum pro polské národnostní školství (viz odstavec 137) spolupracuje s Polskem v oblasti vzdělávání v euroregionu Těšínské Slezsko.

243. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

2.3.2. Slovenština

Článek 8 – Vzdělávání

244. Pokud jde o obecné informace o právu na vzdělávání v menšinovém jazyce a informace o českém vzdělávacím systému, odkazuje Výbor expertů na příslušné odstavce uvedené v čl. 7 odst. 1 písm. f).

Odstavec 1

Pokud jde o vzdělávání, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou tyto jazyky užívány, v závislosti na stavu každého z těchto jazyků a aniž by tím byla dotčena výuka úředního jazyka (úředních jazyků) státu

Předškolní vzdělávání

- a)
 - i zpřístupní předškolní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - ii zpřístupní podstatnou část předškolního vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - iii budou uplatňovat jedno z opatření uvedených v podbodech i a ii alespoň vůči žákům, jejich zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet bude považovat za dostatečný; nebo
 - iv **pokud veřejné orgány nemají přímou pravomoc při zajišťování předškolní výchovy, budou upřednostňovat a/nebo podporovat uplatňování opatření uvedených v podbodech i–iii;**

245. Během inspekce na místě byl Výbor expertů představiteli slovenských mluvčích informován, že v České republice nejsou žádná předškolní zařízení se slovenským vyučovacím jazykem nebo dvojjazyčným předškolní zařízení. V současné době jedna organizace slovenské národnostní menšiny ve spolupráci s ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy usiluje o zřízení předškolního zařízení se slovenským vyučovacím jazykem v Praze.

246. Výbor expertů došel k závěru, že závazek v současné době není splněn. Výbor doporučuje českým orgánům ve spolupráci s osobami hovořícími slovensky zjistit zájem o předškolní vzdělávání ve slovenském vyučovacím jazyce a podpořit zavedení vzdělávání ve slovenském vyučovacím jazyce nebo dvojjazyčného vzdělávání. Výbor těmto orgánům rovněž doporučuje pokračovat v podpoře zřízení výše uvedeného předškolního zařízení v Praze.

Základní vzdělávání

- b)
 - i zpřístupní základní vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - ii zpřístupní podstatnou část základního vzdělávání v příslušných regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
 - iii budou v rámci základního vzdělávání zajišťovat výuku příslušných regionálních nebo menšinových jazyků, která se stane součástí učebních osnov; nebo
 - iv **budou uplatňovat jedno z opatření uvedených v podbodech i–iii alespoň vůči žákům, jejichž zákonní zástupci o takové opatření požádají a jejichž počet bude považován za dostatečný;**

247. Podle informací poskytnutých v první periodické zprávě (strana 15), které během inspekce na místě potvrdily osoby hovořící slovensky, nejsou v České republice z důvodu nezájmu ze strany rodičů žádné základní školy se slovenským vyučovacím jazykem. Vzhledem k jazykové blízkosti s češtinou většina rodičů nepovažuje slovenské národnostní školství za potřebné. Ze stejného důvodu byla v roce 2001 uzavřena poslední základní škola se slovenským vyučovacím jazykem v Karviné. Podle představitelů slovenských mluvčích plánuje ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy opětovné zavedení slovenštiny do učebních osnov.

248. Periodická zpráva rovněž zmiňuje nový vládní program podpory výuky málo vyučovaných cizích jazyků, který by pro regionální či menšinové jazyky mohl být přínosný. Umožňuje výuku takových jazyků v menších skupinách s minimálním počtem sedmi žáků. Jedna základní škola na základě tohoto programu nabízí výuku slovenského jazyka v počtu dvou hodin týdně. Informace o jiné škole v České republice, kde je slovenský jazyk dostupný jako vyučovací předmět, Výbor expertů neobdržel.

249. Výbor expertů oceňuje snahy českých orgánů o znovuzavedení slovenského národnostního školství. Zdá se však, že o ně není zájem. Mezi představiteli slovenských mluvčích, se kterými se Výbor expertů během své inspekce na místě setkal, však bylo zaznamenáno jasné znepokojení z toho, že úroveň znalostí slovenštiny u dětí klesá. Výbor expertů poukazuje na skutečnost, že stávající závazek nezbytně nevyžaduje zavedení slovenského národnostního školství. V tomto případě lze závazek splnit prostřednictvím vyučovacích hodin slovenštiny pro žáky v rámci běžných učebních osnov. Výbor expertů nabyl dojmu, že by pro české orgány bylo účelnější, kdyby se prostředky i úsilí soustředily spíše tímto směrem, např. na zvýšení dostupnosti slovenštiny jako vyučovacího předmětu.

250. Výbor expertů musí konstatovat, že tento závazek v současnosti není splněn.

Univerzitní a jiné vysokoškolské vzdělávání

- e) *i zpřístupní univerzitní a jiné vysokoškolské vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích; nebo
ii zpřístupní studium těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia; nebo
iii nelze-li vzhledem k úloze státu ve vztahu k vysokým školám uplatnit podbody i a ii, budou podporovat a/nebo povolovat poskytování univerzitního nebo jiného vysokoškolského vzdělávání v regionálních nebo menšinových jazycích nebo možnost studia těchto jazyků jako oborů univerzitního nebo jiného vysokoškolského studia;*

251. Podle doplňujících informací poskytnutých českými úřady nabízí obor slovenský jazyk a literatura jako bakalářské a magisterské studium Masarykova univerzita v Brně. Slovenštinu lze navíc studovat také na Univerzitě Karlově v Praze.

252. Podle doplňujících informací získaných od českých orgánů vyučují někteří pedagogové ze Slovenska slovensky.

253. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Výuka dějin a kultury

- g) *učiní opatření k zajištění výuky dějin a kultury, jejichž výrazem je regionální nebo menšinový jazyk;*

254. Podle informací získaných od příslušných orgánů tvoří historie a kultura, jejichž výrazem je slovenský jazyk, součást výuky historie národnostních menšin. Ta je potom součástí stávajícího Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

255. Během inspekce na místě byl Výbor expertů informován zástupcem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, že dějinami osídlení národnostních menšin v České republice se zabývají školní učebnice dějepisu.

256. Výbor expertů není schopen v otázce tohoto závazku dospět k žádnému závěru a žádá české orgány o poskytnutí podrobnějších informací, jak stávající výše uvedený rámec zajišťuje, aby výuka historie a kultury, jejímž výrazem je slovenský jazyk, byla v praxi opravdu realizována.

Sledování

- i) *ustaví dozorčí orgán nebo orgány, který bude nebo které budou sledovat, jak smluvní strana plní přijatá opatření, a dosažený pokrok při zavádění a rozvoji výuky regionálních nebo menšinových jazyků a který bude nebo které budou o svých zjištěních vypracovávat periodické zprávy, jež budou zveřejňovány.*

257. Podle první periodické zprávy je Rada vlády pro národnostní menšiny odpovědná za monitorování situace národnostních menšin, včetně jejich jazyků, a zveřejňování výročních zpráv o něm (viz odstavec 127 výše), zatímco vzdělávání podléhá dohledu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Výbor expertů však poznamenává, že stávající zpráva vyhotovená Radou vlády pro národnostní menšiny neodpovídá požadavkům tohoto závazku.

258. Během inspekce na místě vysvětlil zástupce ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, že na všech školách v České republice provádí dozor centrální Česká školní inspekce.

259. Výbor expertů neobdržel žádné informace týkající se skutečného sledování výuky ve slovenštině nebo výuky slovenštiny. Nebyl rovněž seznámen s žádnými periodickými zprávami a jejich zveřejněním, jak by odpovídalo požadavkům tohoto závazku. Při sledování je nutné provádět vyhodnocování a analýzu přijatých opatření a pokroku dosaženého v oblasti výuky regionálních či menšinových jazyků. Zpráva by měla mimo jiné obsahovat informace o rozsahu a dostupnosti vzdělávání ve slovenštině nebo o slovenštině společně s pokrokem dosaženým v ovládnutí jazyka, zajišťování učitelů a výukových materiálů (viz třetí hodnotící zpráva o plnění Charty v Německu ECHRMJ (2008) 4, odstavce 141–143). Výbor expertů příslušné orgány žádá, aby v příští periodické zprávě poskytly konkrétnější informace.

Odstavec 2

Pokud jde o vzdělávání na jiných územích než ta, kde jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, smluvní strany se zavazují, že povolí a budou podporovat nebo poskytovat výuku v regionálním nebo menšinovém jazyce nebo výuku tohoto jazyka na všech příslušných stupních vzdělávací soustavy, pokud je to vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka opodstatněné.

260. Vzhledem k tomu, že pokud jde o slovenštinu, Charta se vztahuje na celé území České republiky, je tento závazek nadbytečný.

Článek 9 – Soudní orgány

261. České právní předpisy zaručují právo používat regionální či menšinové jazyky v soudním řízení. § 9 zákona o právech příslušníků národnostních menšin přiznává příslušníkům národnostních menšin právo používat jejich jazyk před soudy a předkládat dokumenty v jejich jazyce: „Příslušníci národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, mají právo na používání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy. Podmínky pro výkon tohoto práva upravují zvláštní právní předpisy.“

Odstavec 1

Ve vztahu k soudním obvodům, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a podle stavu každého z těchto jazyků, jakož i pod podmínkou, že soudce nebude považovat využití možností podle tohoto odstavce za překážku řádného výkonu spravedlnosti, se smluvní strany zavazují, že:

a) **v trestním řízení**

...

ii **zaručí, aby obviněný měl právo užívat svůj regionální nebo menšinový jazyk;**

262. § 2 zákona o trestním řízení soudním (trestního řádu – zákona č. 141/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů) upřesňuje právo používat slovenštinu před soudy stanovené v § 9 zákona o právech příslušníků národnostních menšin. Povoluje každému, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, používat jiný jazyk.

263. Právo zaručené trestním řádem není absolutním právem. Je podmíněno tím, že účastník prohlásí, že nemluví česky.

264. Splněním tohoto závazku je soudně vymahatelné právo používat slovenštinu v trestním řízení bez ohledu na to, zda dotčená osoba ovládá český jazyk.

265. Během inspekce na místě se však Výbor expertů nesetkal s žádnými praktickými problémy týkajícími se těchto závazků z důvodu vzájemné srozumitelnosti slovenštiny a češtiny, slovenština se navíc prokazatelně u soudů používá. Vzhledem k tomu, že užití slovenštiny není zákonem zaručeno v případě, kdy účastník hovoří rovněž česky, považuje Výbor expertů tento závazek za splněný pouze částečně. Výbor expertů doporučuje českým orgánům, aby z právních předpisů odstranily podmínku, podle které je účastník trestního řízení oprávněn používat slovenštinu, pouze pokud prohlásí, že neovládá český jazyk.

Výbor expertů doporučuje českým orgánům odstranit z právního řádu podmínku, podle které je účastník trestního řízení oprávněn používat slovenštinu, pouze pokud prohlásí, že neovládá český jazyk.

iii **stanoví, aby písemné i ústní žádosti a důkazy nebyly považovány za nepřijatelné pouze proto, že jsou vyjádřeny v regionálním nebo menšinovém jazyce;**

266. V českém právním řádu neexistuje ustanovení, které by žádosti nebo důkazy považovalo za nepřijatelné pouze proto, že jsou vyhotovené ve slovenštině. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

- iv *bude možno na požádání předložit listiny související se soudním řízením v příslušném regionálním nebo menšinovém jazyce;*

267. § 55 trestního řádu má účinek, že protokoly týkající se trestního řízení jsou poskytovány v jazyce účastníka, který prohlásí, že český jazyk neovládá.

268. Vzhledem k tomu, že použití slovenštiny není zaručeno v případě, kdy účastník řízení hovoří také česky, považuje Výbor expertů tento závazek za nesplněný. Výbor expertů doporučuje českým orgánům odstranit podmínku, podle které se listiny týkající se trestního řízení vyhotovují ve slovenštině, pouze pokud účastník prohlásí, že neovládá český jazyk.

podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu, aniž tím dotčeným osobám vzniknou další náklady;

269. § 151 trestního řádu zaručuje překlad na náklady státu ve všech případech, kdy účastník uplatní své právo používat jiný než český jazyk nebo v případech, kdy je to nezbytné z jiného důvodu.

- b) *v občanskoprávním řízení:*

...

- ii *povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo*
iii *povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;*

270. § 18 občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb. ve znění zákona č. 30/2000 Sb.) stanoví, že účastník, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, má právo používat před soudem tento svůj mateřský jazyk. Soud je povinen zaručit tomuto účastníkovi stejná práva jako účastníkovi, jehož mateřštinou je čeština. Toto právo je bezpodmínečné.

271. Během inspekce na místě se Výbor expertů z důvodu vzájemné srozumitelnosti slovenštiny a češtiny nesetkal s žádnými praktickými problémy týkajícími se plnění těchto závazků.

272. Výbor expertů považuje závazky za splněné.

- c) *v soudním řízení ve správních věcech:*

...

- ii *povolí účastníkovi řízení, aby užíval při osobním vystoupení před soudem vlastního regionálního nebo menšinového jazyka, aniž mu tím vzniknou další náklady; a/nebo*
iii *povolí předkládání listin a důkazů v regionálních nebo menšinových jazycích, podle potřeby prostřednictvím tlumočení nebo překladu;*

273. § 36 soudního řádu správního (zákon č. 150/2002 Sb.) stanoví, že účastníci řízení mají před soudem rovné postavení a soud je povinen poskytnout těmto účastníkům stejné příležitosti k uplatnění jejich práv. Přestože není výslovně uvedeno, že je dovoleno používat jiný jazyk než češtinu, jasně to vyplývá z kontextu, protože ve stejném paragrafu se stanoví, že náklady spojené s přibráním tlumočnicka nebo náklady na překlad musí hradit stát.

274. Během inspekce na místě se Výbor expertů z důvodu vzájemné srozumitelnosti slovenštiny a češtiny s žádnými praktickými problémy týkajícími se plnění těchto závazků nesetkal.

275. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

- d) *podniknou kroky s cílem zajistit, aby v důsledku uplatňování podbodů i a iii písmene b) a c) a nezbytného využívání tlumočnicků a překladatelů nevznikaly dotčeným osobám další náklady.*

276. Přestože tlumočení nebo překlad se z důvodu vzájemné srozumitelnosti slovenštiny a češtiny nevyžaduje, zaručuje § 141 odst. 2 soudního řádu správního a § 36 odst. 2 správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb.), že náklady spojené s přibráním tlumočnicka hradí stát.

277. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Odstavec 2

Smluvní strany se zavazují, že:

- a) *nebudou popírat platnost vnitrostátních právních listin pouze proto, že jsou sepsány v regionálním nebo menšinovém jazyce;*

278. Český právní řád neobsahuje ustanovení popírající platnost právních listin sepsaných v jiném než českém jazyce. Správní řád (zákon č. 500/2004 Sb.) výslovně poskytuje členům národnostních menšin právo předkládat listiny související se správními záležitostmi ve svém jazyce.

279. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Článek 10 – Orgány veřejné správy a veřejné služby

Odstavec 1

V rámci správních a samosprávných celků, v nichž je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, a v závislosti na stavu každého z těchto jazyků, se smluvní strany zavazují, že v rámci reálných možností

- a) *iv zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích;*

280. Možnost, aby slovensky hovořící lidé používali svůj jazyk v jednáních s úřady státní správy, je zajištěna prostřednictvím správního řádu. § 16 odst.1 tohoto řádu stanoví, že jednání, sdělení a dokumenty ve slovenském jazyce jsou platné bez překladu do češtiny.

281. Při inspekci na místě zástupci slovensky hovořících občanů informovali Výbor expertů, že se při předkládání dokumentů ve slovenštině nesetkali s žádnými problémy.

282. Vzhledem k této informaci pokládá Výbor expertů závazek za splněný.

- a) *v zajistí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli právoplatně předkládat dokumenty v těchto jazycích;*

283. Charta ustanovuje, že z podbodů *i* až *v* čl. 10 odst. 1 písm. a) může být zvolena jen jediná možnost. Písm. a) podbod *v* představuje alternativní možnost k písm. a) podbodů *iv*, který je zhodnocen výše (odstavce 280–282), a pro závazky České republiky je tudíž nepodstatný (viz první hodnotící zpráva ohledně provádění Charty v Chorvatsku, dokument EChRMJ (2001) 2, odstavec 75).

Odstavec 2

Pokud jde o orgány místní nebo regionální veřejné správy, na jejichž území je vzhledem k počtu obyvatel užívajících regionální nebo menšinový jazyk opodstatněné přijetí níže uvedených opatření, smluvní strany se zavazují, že dovolí a/nebo budou podporovat, aby:

...

- b) *uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat ústní nebo písemné žádosti v těchto jazycích;*

284. Možnost slovenských mluvčích používat jejich jazyk v jednáních s místními a regionálními úřady je zajištěna prostřednictvím správního řádu. § 16 odst. 1 tohoto řádu stanoví, že veškerá jednání, sdělení a dokumenty ve slovenském jazyce jsou platné bez překladu do češtiny.

285. Při inspekci na místě zástupci slovensky hovořících občanů informovali Výbor expertů, že se při předkládání dokumentů ve slovenštině nesetkali s žádnými problémy.

286. Vzhledem k této informaci pokládá Výbor expertů závazek za splněný.

- e) *se při jednání ve shromážděných regionálních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;*

- f) *se při jednání ve shromážděních místních orgánů používaly regionální nebo menšinové jazyky, avšak bez vyloučení užívání úředního jazyka (úředních jazyků) státu;*

287. Podle první periodické zprávy (strana 19) lze při jednání ve shromážděních místních a regionálních orgánů používat jakýkoli jazyk, neboť české právní předpisy v této souvislosti používání žádného konkrétního jazyka nestanovují.

288. Díky vzájemné srozumitelnosti slovenštiny a češtiny neexistuje ohledně těchto závazků žádný problém, proto jsou splněny.

Odstavec 3

Pokud jde o veřejné služby poskytované veřejnými orgány nebo jinými osobami jednajícími v jejich zastoupení, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou užívány regionální nebo menšinové jazyky, a v závislosti na stavu každého jazyka a v rámci reálných možností:

...

- c) *dovolí, aby uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků mohli podávat žádosti v těchto jazycích.*

289. Podle první periodické zprávy podávají slovensky hovořící občané žádosti ve svém jazyce a díky vzájemné srozumitelnosti se v tomto ohledu nevyskytly žádné problémy. Na základě této informace požaduje Výbor expertů tento závazek za splněný.

Odstavec 4

Za čelem provádění těch ustanovení odstavců 1, 2, a 3, které přijaly, se smluvní strany zavazují, že přijmou jedno nebo více těchto opatření:

- a) *překlady a tlumočení podle potřeby;*

290. Podle §16 odst. 4 správního řádu jsou zajišťovány tlumočení a překlady a náklady na ně hrazeny. Nicméně vzhledem k vzájemné srozumitelnosti obou jazyků a vzhledem k odstavci 1 téhož paragrafu, podle něhož jsou si slovenský a český jazyk rovné, nejsou překlady a tlumočení vyžadovány.

291. Vzhledem k těmto okolnostem pokládá Výbor expertů tento závazek za splněný.

Odstavec 5

Smluvní strany se zavazují, že budou na žádost dotčených osob dovolovat užívání nebo přijímání příjmení v regionálních nebo menšinových jazycích.

292. V § 7 zákona o národnostních menšinách je stanoveno, že „příslušníci národnostních menšin mají právo na užívání svého jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem“. Pro zaručení tohoto práva byl několikrát pozměněn zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení. Výbor expertů nebyl upozorněn na žádné obtíže v provádění tohoto ustanovení.

293. Výbor expertů tudíž považuje tento závazek za splněný.

Článek 11 – Hromadné sdělovací prostředky

Odstavec 1

Smluvní strany se zavazují, že pro uživatele regionálních nebo menšinových jazyků na území, kde se těmito jazyky hovoří, v závislosti na stavu každého jazyka a na tom, zda je to přímo nebo nepřímo v pravomoci a působnosti orgánů veřejné moci, zda jsou k tomu zmocněny a zda obvykle v této oblasti působí, a zároveň při respektování zásady nezávislosti a autonomie hromadných sdělovacích prostředků:

- a) *s ohledem na to, že rozhlas a televize mají charakter veřejné služby:*

...

- iii *náležitým způsobem zajistí, aby provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v regionálních nebo menšinových jazycích;*

294. V souladu se zákonem č. 484/1999 Sb., o Českém rozhlasu, a zákonem č. 483/1991 Sb., o České televizi, musí Český rozhlas a Česká televize odrážet různorodost obyvatelstva, včetně etnického nebo národnostního původu. Programy by také měly budovat kulturní identitu České republiky, včetně osob patřících k národnostním nebo etnickým menšinám.

295. Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování (veřejného i soukromého) rozhlasového a televizního vysílání stanoví kritéria pro udělování licencí na televizní a rozhlasové služby. V § 17 odst. 1 písm. g) je mezi tato kritéria zahrnut rozvoj kultury národnostních menšin v České republice.

296. Podle doplňujících informací získaných od úřadů jsou jednou týdně v celostátním veřejnoprávním rozhlasu ČR 1 Radiožurnál po 55 minut večer vysílány slovenské programy a v regionálních rozhlasových stanicích jsou vysílány v průměru 15minutové programy dvakrát týdně. Při inspekci na místě byl Výbor expertů informován zástupci hromadných sdělovacích prostředků, že Český rozhlas zaměstnává mnoho slovensky hovořících osob.

297. Při inspekci na místě byl Výbor expertů informován zástupci slovensky hovořících osob o nepřítomnosti slovenských programů v České televizi, přičemž by uvítali vysílání alespoň jednoho programu ve slovenštině měsíčně.

298. Výbor expertů došel k závěru, že závazek je splněn, pokud jde o rozhlasové vysílání. Vybízí orgány, aby poskytly další informace o přítomnosti slovenštiny v televizi v České republice v příští periodické zprávě.

b) ...

ii **podpoří pravidelné vysílání rozhlasových programů v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k tomuto zřízení napomohou;**

299. Výboru expertů není zřejmé, do jaké míry jsou slovenské programy vysílány na soukromých rozhlasových stanicích, a nabádá orgány, aby další informace poskytly v příští periodické zprávě.

d) **podpoří výrobu a distribuci zvukových nahrávek a audiovizuálních děl v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k nim budou napomáhat;**

300. Podle první periodické zprávy (strana 21) jsou pro zvuková a audiovizuální díla dostupné prostředky ze souhrnného rozpočtu ministerstva kultury vyhrazené na podporu kulturních činností národnostních menšin (viz odstavce 60–62 výše a 305–307 níže nebo podrobnosti o rozpočtu). Nicméně Výbor expertů nebyl seznámen s žádnými zvukovými nebo audiovizuálními díly ve slovenštině, proto nemůže ohledně tohoto závazku učinit žádný závěr. Žádá české orgány o dodání příslušných informací v příští periodické zprávě.

e) i **podpoří zřízení nebo zachování alespoň jedné novin v regionálních nebo menšinových jazycích nebo k němu budou napomáhat;**

301. Jak je uvedeno v odstavci 61 výše, vyčleňuje ministerstvo kultury pro všechny národnostní menšiny ročně částku 30 milionů Kč (1 127 422 EUR) na podporu hromadných sdělovacích prostředků v menšinových jazycích. V roce 2007 byla slovenská periodika dotována z tohoto rozpočtu celkovou částkou 6 134 500 Kč (230 539 EUR). Tato periodika jsou vydávána nanejvýše jednou měsíčně, nemohou být tedy pokládána za noviny.

302. Výbor expertů tudíž považuje tento závazek za nesplněný. Vybízí české orgány, aby napomohly vytvoření a zachování novin ve slovenském jazyce.

Odstavec 2

Smluvní strany se zavazují, že zaručí svobodu přímého příjmu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk, a že nebudou bránit opakovanému přenosu rozhlasového a televizního vysílání ze sousedních zemí v takovém jazyce. Dále se zavazují, že zajistí, aby nijak nebyla omezována svoboda projevu a svobodný tok informací v tisku v jazyce, který je užíván ve stejné nebo obdobné formě jako regionální nebo menšinový jazyk. Jelikož uplatňování uvedených svobod zahrnuje i povinnosti a odpovědnost, může podléhat zákonem stanoveným předepsaným postupům, podmínkám, omezením nebo postihům, které jsou v demokratické společnosti nezbytné k bezpečnosti státu, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti, k předcházení narušování veřejného pořádku nebo trestné činnosti, k ochraně zdraví a morálky, k ochraně dobrého jména nebo práv osob, k předcházení vyjádření důvěrných informací nebo k zachování vážnosti a nestrannosti soudů.

303. Podle první periodické zprávy (strany 22 a 29) mají slovensky hovořící osoby v České republice volný přístup k hromadným sdělovacím prostředkům ze sousedních zemí. Toto právo je zaručeno prostřednictvím článků 17 a 25 Listiny základních práv a svobod.

304. Výbor expertů nezjistil žádné problémy, pokud jde o přijímání rozhlasových a televizních programů ze Slovenska. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

Článek 12 – Kulturní činnost a kulturní zařízení

Odstavec 1

Pokud jde o kulturní činnost a zařízení – zejména knihovny, videopůjčovny, kulturní střediska, muzea, archivy, akademie, divadla a kina, jakož i literární tvorbu a výrobu filmů, folklórní formy kulturního projevu, festivaly a kulturní průmysl, mimo jiné včetně využití nových technologií –, smluvní strany se zavazují, že na území, kde jsou takové zvyky užívány, a mají-li k tomu veřejné orgány pravomoci a působnost a zároveň jsou k tomu zmocněny a obvykle v této oblasti působí:

- a) *budou podporovat formy projevu a iniciativy typické pro regionální nebo menšinové jazyky a napomáhat různým možnostem zpřístupnění děl vytvořených v těchto jazycích;*

305. Slovensky hovořící lidé dostávají prostředky na projekty zaměřené na kulturní činnost, o něž musí žádat v rámci souhrnného rozpočtu. České orgány přidělily 8 milionů Kč (300 654 EUR) z rozpočtu ministerstva kultury na podporu kulturních činností národnostních menšin (viz odstavce 60–62 výše a strana 21 první periodické zprávy). V rámci tohoto grantového programu mohou osoby patřící k národnostním menšinám žádat o prostředky na projekty týkající se kulturních činností. Vyžaduje se, aby na náklady na projekt samy přispěly 30 %. Podle dodatečných informací poskytnutých orgány obdržela v roce 2007 slovenská menšina 1 923 000 Kč (72 257 EUR). Ministerstvo kultury vyčleňuje pro národnostní menšiny k podpoře tištěných, rozhlasových a televizních sdělovacích prostředků dalších 30 milionů Kč (1 127 255 EUR).

306. Při inspekci na místě zástupci slovensky hovořící menšiny upozornili Výbor expertů na skutečnost, že výše rozpočtu přiděleného na činnosti národnostních menšin zůstává již 15 let nezměněna.

307. Výbor expertů považuje tento závazek v současnosti za splněný.

- f) *budou podporovat přímou účast představitelů uživatelů daného regionálního nebo menšinového jazyka při řízení zařízení a plánování kulturní činnosti;*

308. Vzhledem k tomu, že rozpočet zmíněný výše v odstavci 222 je poskytován uživatelům regionálního nebo menšinového jazyka, aby plánovali vlastní činnosti, je slovensky hovořící menšina přímo zapojena do plánování kulturních činností.

309. Výbor expertů považuje tento závazek za splněný.

- g) *budou podporovat a/nebo usnadňovat zařízení orgánu nebo orgánů pro shromažďování, archivování a zveřejňování nebo vydávání děl vytvořených v regionálních nebo menšinových jazycích;*

310. Přestože první periodická zpráva (strana 23) uvádí, že ministerstvo kultury dotuje projekty na zřízení dokumentačních orgánů mimo jiné i pro slovenskou menšinu, Výbor expertů nebyl s existencí takového orgánu seznámen.

311. Výbor expertů proto nemůže ohledně tohoto závazku dojít k závěru a žádá české orgány, aby dodaly příslušné informace ve své příští periodické zprávě.

Odstavec 2

Ve vztahu k jiným územím než k těm, na nichž jsou tradičně užívány regionální nebo menšinové jazyky, se smluvní strany zavazují povolovat, podporovat nebo zajišťovat vhodné kulturní činnosti a zařízení v souladu s předchozím odstavcem, pokud je to opodstatněné vzhledem k počtu uživatelů regionálního nebo menšinového jazyka.

312. Vzhledem k tomu, že Charta se vztahuje na celé území České republiky, pokud jde o slovenský jazyk, je tento závazek nadbytečný.

Odstavec 3

Smluvní strany se zavazují, že při provádění své kulturní politiky v zahraničí poskytnou náležitě místo regionálním a menšinovým jazykům a kulturám, jejichž výrazem tyto jazyky jsou.

313. Z informací poskytnutých v první periodické zprávě (strana 23) vyplývá, že se prezentace regionálních či menšinových jazyků v rámci zahraniční kulturní výměny uskutečňuje. Podle získaných doplňujících informací k tomu však v současné době v praxi nedochází.

314. Výbor expertů zdůrazňuje, že stávající ustanovení se týká zejména způsobu, jakým země představuje své rozmanité jazykové a kulturní dědictví v zahraničí. To se může dít prostřednictvím kulturních výměn, odkazů na regionální a menšinové jazyky, kterými se hovoří v České republice, při příležitosti výstav nebo jiných akcí nebo prostřednictvím informačních materiálů, týkajících se regionálních či menšinových jazyků v České republice, určených pro zahraniční veřejnost (viz druhá hodnotící zpráva o plnění Charty v Rakousku, ECHRMJ (2008) 10, odstavec 176).

315. Vzhledem k tomu, že neexistují důkazy, že je taková kulturní politika v souvislosti se slovenským jazykem skutečně prováděna, musí Výbor expertů konstatovat, že tento závazek není splněn. Nabádá české orgány, aby příklady, jak se užívání slovenského jazyka v České republice odráží v kulturní politice v zahraničí, poskytly v příští periodické zprávě.

Článek 13 – Hospodářský a sociální život

Odstavec 1

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany v celostátním měřítku, že:

- a) *odstraní ze svého právního řádu jakákoli ustanovení zakazující nebo omezující užívání regionálních nebo menšinových jazyků v písemnostech souvisejících s hospodářským a společenským životem;*

316. Podle první periodické zprávy (strana 23) obsahuje český zákoník práce antidiskriminační ustanovení, které zakazuje přímou i nepřímou diskriminaci mj. z důvodu jazyka.

317. Vzhledem ke skutečnosti, že v tomto ohledu nejsou žádné stížnosti, považuje Výbor expertů v současnosti tento závazek za splněný.

Odstavec 2

Pokud jde o hospodářské a společenské aktivity, zavazují se smluvní strany, pokud je to v pravomoci orgánů veřejné správy, na území, kde jsou regionální nebo menšinové jazyky užívány, a v rámci reálných možností, že

...

- e) *aby informace o právech spotřebitelů poskytované příslušnými orgány byly zpřístupněny v regionálních nebo menšinových jazycích.*

318. Podle první periodické zprávy (strana 23) Evropské spotřebitelské centrum založené ministerstvem průmyslu a obchodu dodává informace mimo jiné i ve slovenštině. Výbor expertů však nenašel na webové stránce centra žádné informace ve slovenštině.

319. Proto Výbor expertů nemůže ohledně tohoto závazku dospět k žádnému závěru a žádá orgány, aby příslušné podrobnosti uvedly v příští periodické zprávě.

Článek 14 – Přeshraniční výměny

Smluvní strany se zavazují, že budou:

- a) *uplatňovat stávající dvoustranné a mnohostranné dohody, které je pojí se státy, v nichž je tentýž jazyk užíván ve stejné nebo obdobné formě, nebo, je-li to nutné, usilovat o sjednání takových dohod způsobem, který by podporoval styky mezi uživateli téhož jazyka v příslušných státech v oblasti kultury, školství, informací, odborného školství a celoživotního vzdělávání;*

320. Podle informací poskytnutých českými orgány uzavřela Česká republika se Slovenskem dohody. Například mezi ministry kultury těchto dvou zemí existuje kulturní dohoda a protokoly o spolupráci z roku 2000. Další dohodou je smlouva mezi Českou a Slovenskou republikou o dobrém sousedství, přátelských vztazích a spolupráci z roku 1992. Záruka, že obě země poskytnou právní ochranu a podporu nově vzniklým národnostním menšinám a rozvoji mimo jiné na poli vzdělávání a kultury, je zakotvena v článku 8 této

smlouvy. Výboru expertů však není zřejmé, jak tyto dohody pomáhají rozvíjet kontakty mezi uživateli slovenského jazyka v obou zemích.

321. Výbor expertů proto není schopen dojít ohledně tohoto závazku k závěru a nabádá orgány, aby příslušné informace poskytly v příští periodické zprávě.

b) usnadňovat a/nebo prosazovat ve prospěch regionálních nebo menšinových jazyků přeshraniční spolupráci, zejména mezi regionálními nebo místními orgány, na jejichž území je užíván tentýž jazyk ve stejné nebo obdobné formě.

322. Podle první periodické zprávy (strana 24) nedochází k žádným přeshraničním výměnám mezi místními a regionálními orgány na Slovensku, protože uživatelé slovenštiny jsou rozptýleni po celé České republice. Nicméně, jak zmiňují odstavce 111–113 výše, existují družební programy pro města v České republice s několika zeměmi, včetně zemí, kde se hovoří slovensky.

323. Při inspekci na místě zástupci sdělovacích prostředků Výbor expertů informovali, že Ostravská televize má v plánu provést společný program s regionálním televizním studiem v Bratislavě na Slovensku, který bude financován z programu Interreg EU.

324. Několik programů EU pro regionální spolupráci v České republice (takzvané Euroregiony), jako jsou Beskydy nebo euroregion Bílé Karpaty, pomáhá rozvíjet výměny se Slovenskem.

325. Na základě této informace považuje Výbor expertů tento závazek za splněný.

Kapitola 3. Zjištění Výboru expertů v prvním monitorovacím kole

- A. Ochrana národnostních menšin je součástí českého práva již mnoho let. Zahrnuje ustanovení vztahující se k regionálním nebo menšinovým jazykům. Mnoho oprav ve vnitrostátních právních předpisech a konečná ratifikace Charty českou vládou dokazují skutečné odhodlání České republiky neustále rozvíjet a posilovat pozici jazyků, kterými se zabývá Charta. Český legislativní rámec pro ochranu a podporu regionálních nebo menšinových jazyků je tedy, přes některé nedostatky, jako celek dobře rozvinutý.
- B. Česká republika má poměrně dobře zavedený systém institucionalizované reprezentace regionálních nebo menšinových uživatelů jazyka prostřednictvím výborů pro národnostní menšiny na centrální, regionální a místní úrovni. Ovšem v některých případech tento systém na místní úrovni paradoxně brání podpoře regionálních nebo menšinových jazyků.
- C. Česká republika každoročně vyčleňuje zdroje na činnosti spojené s národnostními menšinami včetně podpory jejich jazyků. Nicméně uživatelé regionálních nebo menšinových jazyků si stěžují, že tento rozpočet zůstává již 15 let na stejné výši. Je zde zvláštní rozpočet na podporu tištěných, rozhlasových a televizních sdělovacích prostředků v regionálních nebo menšinových jazycích. Vedle toho vláda vyčlenila částku pro provádění ustanovení Charty určenou regionům a obcím.
- D. Kromě polského jazyka jsou regionální nebo menšinové jazyky, kterými se hovoří v České republice, řídce rozprostřeny po celé zemi, takže jejich ochrana je náročná. Nicméně pokud mají tyto jazyky v České republice přežít jako živé jazyky, je třeba okamžitě přijmout rozhodná a konkrétní opatření. Navzdory dobré právní ochraně a mechanismům, z nichž mohou regionální nebo menšinové jazyky těžit, není zde žádná strukturovaná jazyková politika pro němčinu a romštinu.
- E. Pokud jde o romský jazyk, uskutečnily české orgány několik pozitivních kroků, včetně kulturních aktivit, výzkumu a publikací. Dobrým příkladem je sociolingvistický průzkum provedený Karlovou univerzitou. Nicméně situace romštiny v České republice je stále poznamenána historií sociálního vyloučení Romů. Jazyk má nízkou prestiž. Uživatelé romštiny trpí negativním obrazem ve sdělovacích prostředcích. Tyto faktory představují bariéru k provádění Charty ve vztahu k romskému jazyku. V televizi nebo rozhlasu či kdekoli ve veřejném životě je slyšet poměrně málo romštiny. V mateřských a základních školách tento jazyk prakticky chybí.
- F. Vzdělávání romsky hovořících dětí se pochopitelně soustředí na sociální integraci, ale to je na úkor vzdělávání v romštině nebo jazykových kurzů romštiny. Důraz je často kladen na asimilaci romských dětí bez náležitého přihlídnutí k jejich kulturnímu, etnickému a lingvistickému původu a jeho ohodnocení prostřednictvím vyučování. Některé zprávy dokonce hovoří o tom, že dětem je v některých školách zakázáno romštinu používat. To vede k situaci, kdy romské děti trpí nízkou sebeúctou a odcizením, což je překážkou k cíli sociální integrace.
- G. Německý jazyk je po České republice rozšířen široce, ale řídce. Mnoho lidí v České republice si jazyk stále spojuje s německou okupací ve druhé světové válce, což ztěžuje jeho rozšíření do veřejného života. Obyvatelé užívající němčinu jsou obecně starší a mezigeneračního předávání znalostí ubývá, takže je třeba urychleně jednat, pokud má němčina zůstat v České republice živým jazykem. Přestože je němčina hojně vyučována jako cizí jazyk, jako jazyk mateřský má pozici na všech úrovních nejistou.
- H. Situace polštiny je obecně velmi dobrá, zejména na poli vzdělávání, které se jeví jako příkladné. Pokud jde o trestní řízení, Výbor expertů upozorňuje, že je zde právní omezení pro použití tohoto jazyka. Přestože byla přijata některá opatření pro podporu užívání polštiny na poli administrativy, zdá se, že uživatelé polského jazyka nebyli o této možnosti informováni.
- I. Přestože je třeba ocenit nedávné zavedení dvoujazyčného polsko-českého značení, procesu v některých případech překáží výše zmíněný systém výborů pro národnostní menšiny a nejasnosti v zákoně o obcích ohledně pravomocí a složení těchto výborů.
- J. Situace ohledně polštiny v televizních a rozhlasových sdělovacích prostředcích je obecně uspokojivá, navzdory některým nedostatkům.
- K. Díky vzájemné srozumitelnosti slovenského a českého jazyka dochází v České republice velmi zřídka k problémům s užíváním slovenského jazyka. V některých oblastech je ve veřejném životě rovnocenný s českým jazykem. Nicméně měla by být přijata opatření umožňující nabídnout v případě zájmu slovenštinu alespoň jako školní předmět.

L. Závěrem se Výbor expertů domnívá, že je stále třeba zvyšovat povědomí česky hovořící většiny o regionálních nebo menšinových jazycích České republiky jako o nedílné součásti českého kulturního dědictví. Z toho důvodu je třeba provádět cílenější opatření pro zlepšení obrazu regionálních nebo menšinových jazyků ve sdělovacích prostředcích a ve velké míře informovat obyvatele o jazycích a vytvářet atmosféru respektu, tolerance a vzájemného porozumění.

Česká vláda byla v souladu s článkem 16.3 Charty vyzvána ke komentování této zprávy. Její komentář je obsažen v příloze.

Na základě této zprávy a jejích závěrů Výbor expertů předal své návrhy Výboru ministrů, který připravil doporučení adresovaná České republice. Současně upozornil české instituce na potřebu zohlednit vedle těchto obecných doporučení detailní závěry obsažené v textu zprávy.

Na svém 1073. zasedání 9. prosince 2009 Výbor ministrů přijal svá doporučení, adresovaná České republice, která jsou obsažena v části B zprávy.

Příloha 1: Ratifikační listina:

Česká republika :

Prohlášení obsažené v ratifikační listině uložené dne 15. listopadu 2006 – or. angl.

Česká republika prohlašuje, že bude uplatňovat ustanovení Charty v souladu se svým ústavním pořádkem a příslušnými mezinárodními smlouvami, jimiž je vázána.

Přestože v České republice existuje obecné právní opatření vztahující se k úřednímu jazyku země, pro účely Charty jsou jako menšinové jazyky vnímány jazyky, které splňují podmínky čl. 1 písm. a). V souladu s Chartou tedy Česká republika prohlašuje, že považuje slovenský, polský, německý a romský jazyk za menšinové jazyky, kterými se hovoří na jejím území a na nichž bude uplatňovat ustanovení části II této Charty.

Doba platnosti: 1. 3. 2007–

Předchozí prohlášení se týká článku (článků): 1

Prohlášení obsažené v ratifikační listině uložené dne 15. listopadu 2006 – or. angl.

Česká republika prohlašuje, že na základě čl. 2 odst. 2 a čl. 3 odst. 1 Charty bude uplatňovat následující vybraná ustanovení části III Charty o těchto jazycích:

polský jazyk v Moravskoslezském kraji, na území okresů Frýdek-Místek a Karviná:

čl. 8 odst. 1 písm. a) podbod i a ii, písm. b) podbod i a ii, písm. c) podbod i a ii, písm. d) podbod ii, písm. e) podbod iii, písm. f) podbod iii, písm. g), písm. h), písm. i) a čl. 8 odst. 2;

čl. 9 odst. 1 písm. a) podbod ii, iii a iv, písm. b) podbod ii a iii, písm. c) podbod ii a iii, písm. d) a čl. 9 odst. 2 písm. a);

čl. 10 odst. 1 písm. a) podbod iv, odst. 2 písm. b), e), f), g), odst. 4 písm. a) a odst. 5;

čl. 11 odst. 1 písm. a) podbod iii, písm. b) podbod ii, písm. c) podbod ii, písm. d), písm. e) podbod i, čl. 11 odst. 2;

čl. 12 odst. 1 písm. a), f), g), odst. 2 a odst. 3;

čl. 13 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. e);

čl. 14 písm. a), b).

slovenský jazyk po celém území České republiky:

čl. 8 odst. 1 písm. a) podbod iv, písm. b) podbod iv, písm. e) podbod iii, písm. g), písm. i) a čl. 8 odst. 2;
čl. 9 odst. 1 písm. a) podbod ii, iii a iv, písm. b) podbod ii a iii, písm. c) podbod ii a iii, písm. d) a čl. 9 odst. 2 písm. a);

čl. 10 odst. 1 písm. a) podbod iv a v, odst. 2 písm. b), e), f), odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. a), odst. 5;

čl. 11 odst. 1 písm. a) podbod iii, písm. b) podbod ii, písm. d), písm. e) podbod i, čl. 11 odst. 2;

čl. 12 odst. 1 písm. a), f), g), odst. 2 a odst. 3;

čl. 13 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. e);

čl. 14 písm. a), b).

Doba platnosti: 1. 3. 2007–

Předchozí prohlášení se týká článku (článků): 2, 3

Komentář ČR ke Zprávě expertů Výboru Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (MIN-LANG (2009) 7) ohledně plnění závazků z této Úmluvy Českou republikou

Úvod

Česká republika vítá Zprávu expertů Výboru Evropské charty regionálních či menšinových jazyků (dále jen „Jazyková charta“) ohledně plnění závazků z této Úmluvy Českou republikou (dále jen „Zpráva expertů“), jak je Česká republika vyjádřila v První periodické zprávě a dne 30. dubna 2009 předložila podle článku 16 Jazykové charty Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy. Zpráva expertů byla přijata dne 23. dubna 2009 a dne 29. května 2009 byla předána Stálé misi ČR při Radě Evropy. V souladu s článkem 16 odst. 3 Jazykové charty Česká republika využívá možnost upřesnit některé pasáže ve Zprávě expertů a uvádí následující komentář.¹⁰

Zprávu expertů obdržel sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Rada“) dne 9. června 2009 a její český překlad dal poté k dispozici členům Rady spolu s pracovní verzí tohoto Komentáře.

Upravený návrh Komentáře předložil pak sekretariát Rady dne 26. srpna 2009 vládě ČR k projednání. Vláda materiál schválila a přijala k němu usnesení č. 1060.

Ke kapitole 1

Ad 4.

Text Jazykové charty i všechny příslušné dokumenty jsou publikovány na webu Rady vlády pro národnostní menšiny (formou odkazu na příslušný web Rady Evropy).

První periodická zpráva česky:

https://web2006.vlada.cz/assets/ppov/rnm/aktuality/iii_periodicka_zpravacharta_1_def_1.pdf

První periodická zpráva anglicky:

http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/PeriodicalReports/CzechRepPR1_en.pdf

První periodická zpráva francouzsky:

http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/PeriodicalReports/CzechRepPR1_en.pdf

text Jazykové charty (s odkazem na 49 překladů):

http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/textcharter/default_en.asp

Dokumenty k ratifikaci Jazykové charty:

<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/evropska-charta-regionalnich-ci-mensinovyh-jazyku-17547/>

Příručka *Charta – co bychom měli vědět?* byla rozeslána všem obcím se zřízeným Výborem pro národnostní menšiny, krajským úřadům a stejně tak zástupcům menšin zde žijícím. Na vyžádání sekretariát zaslal a zasílá další výtisky této publikace. Kromě toho je dokument přístupný ke stažení rovněž na webu Rady (<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/dokumenty/publikace/charta-co-bychom-meli-vedet-18224/>).

Ad 12.

Největší podíl příslušníků polské menšiny je v obci Hrádek, Milíkov a Košaňska, ale nejde o procenta vyjadřující podíl „mluvčích“, nýbrž podíl příslušníků menšiny. Celkové množství osob, které deklarovaly ve sčítání lidu v roce 2001 mateřský jazyk polský, bylo 44 825, tj. o 7 143 osoby méně, než se přihlásilo k polské menšině (51 968 osob).

¹⁰ Navíc v bodech 13, 22 a 23 Zprávy jsou uvedeny některé historické nepřesnosti, jichž se ale tento komentář nedotýká.

Tab. 1 Přehled obcí s více než 10 % příslušníků polské národnostní menšiny (ČSÚ census 2001)

obec	% příslušníků polské menšiny	obec	% příslušníků polské menšiny
Hrádek	42,77	Horní Suchá	23,18
Milíkov	41,08	Komorní Lhotka	21,42
Košařska	38,63	Chotěbuz	21,30
Vendryně	35,22	Řeka	21,24
Bukovec	33,55	Třanovice	21,14
Dolní Lomná	31,03	Písek	20,92
Bocanovice	30,84	Jablunkov	20,69
Bystřice	29,67	Vělopolí	18,93
Ropice	28,86	Střítež	18,78
Horní Lomná	28,43	Mosty u Jablunkova	18,24
Písečná	26,74	Třinec	17,69
Nýdek	26,54	Petrovice u Karviné	16,21
Smilovice	26,33	Český Těšín	16,11
Stonava	25,76	Těrlicko	12,92
Návsí	23,96	Hnojník	11,48
Albrechtice	23,51		

Ad 41.

Vládní usnesení č. 689; uložilo ministru vnitra provést do 30. června 2007 audit obcí, které splňují podmínky ustanovení § 117 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, tj. zhodnotit fungování Výborů pro národnostní menšiny a o výsledcích tohoto zhodnocení informovat místopředsedu vlády a ministra spravedlnosti. Tím začalo úsilí, které vrcholí letos předložením návrhu novelizace zákona o obcích (upravuje podmínky zřízení Výborů, jejich složení a podmínky ke zřízení dvojjazyčných nápisů v jazyce národnostní menšiny na veřejných prostranstvích a budovách; Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2008, kapitola 6 a příloha 14, usnesení č. 845 ze dne 29. června 2008).

Ke kapitole 2

Ad 50.

Většina občanů chorvatské národnosti chorvatsky již bohužel nemluví, pouze rozumí, a to i generace seniorů. U mladší generace lze mluvit maximálně o rozumném jazyka (ústní sdělení).

Nadto ani v jedné obci nedosahuje množství obyvatel chorvatské menšiny 10 %, obec s nejvyšším podílem této komunity vykazuje 1,53 % Chorvatů (přičemž obyvatel obce celkem je 654; sčítání lidu, ČSÚ 2001). Jde o důsledek účelových totalitních praktik minulého režimu v poválečném období, vlivem kterých a délkou přes 40 let znemožňuje navázat na přetřhané tradice.

Ad 58.

Jenom pro úplnost, rozsah samostatné působnosti obce je u všech obcí de iure stejný. V případě přenesené působnosti tomu tak ale není. Každá obec vykonává přenesenou působnost, ale v rozdílném rozsahu. V současné době rozlišujeme podle rozsahu přenesené působnosti obce, obce s pověřeným úřadem a obce s rozšířenou působností (seznam posledních dvou kategorií je stanoven zák. č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, v platném znění).

Ad 88

Zvláštní školy a od přijetí nového školského zákona z roku 2005 základní školy speciální byly a jsou určeny pro lehce mentálně postižené děti. Tyto školy nikdy nebyly určeny pro sociálně znevýhodněné. Skutečnost, že do těchto zařízení byli začleňováni i romští žáci, kteří byli chybně diagnostikováni jako lehce mentálně postižení, byla shledána Evropským soudem pro lidská práva jako diskriminující a byla jeho rozsudkem zakázána.

Ad 89.

Problémy se zavedením romštiny na úrovni základních a mateřských škol jsou objektivního charakteru a nejedná se o neochotu státu zabývat se problémem. Poněvadž romština nemá standardní kodifikovanou normu, a není tudíž možno zahrnout ji do vzdělávání bez předchozí domluvy odborných a resortních pracovišť. V tomto smyslu Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zadalo jako první nutný krok výzkumný projekt Příprava a pilotní ověření metod sociolingvistického výzkumu situace romštiny v ČR, aby se mj. zjistilo, jak by se dala romština využít pro vzdělávání. Stále jde ale o výuku romštiny, další věcí je výuka v romštině, přičemž pro případné zavedení výuky v romštině je nutno také v další fázi zajistit učitele a pedagogické studijní programy na příslušných (osmi pedagogických) fakultách.

Ad 95.

Další informace o výzkumném projektu Příprava a pilotní ověření metod sociolingvistického výzkumu situace romštiny v ČR jsou ve Zprávě o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2008 (byla projednána vládou) a je i publikována na webu (<http://www.romistika.eu/docs/SociolingVyzkumRomstiny2008.pdf>). Dále viz níže.

Ad 105.

Evangelická akademie je střední školou a Vyšší odbornou školou, nikoliv vysokou školou („college“).

Ad 114.

Poté, co byl antidiskriminační zákon vetován prezidentem, byl vrácen Poslanecké sněmovně k novému projednání. Dne 17. června 2009 byl zákon Poslaneckou sněmovnou schválen, účinnosti nabývá dne 1. září 2009.

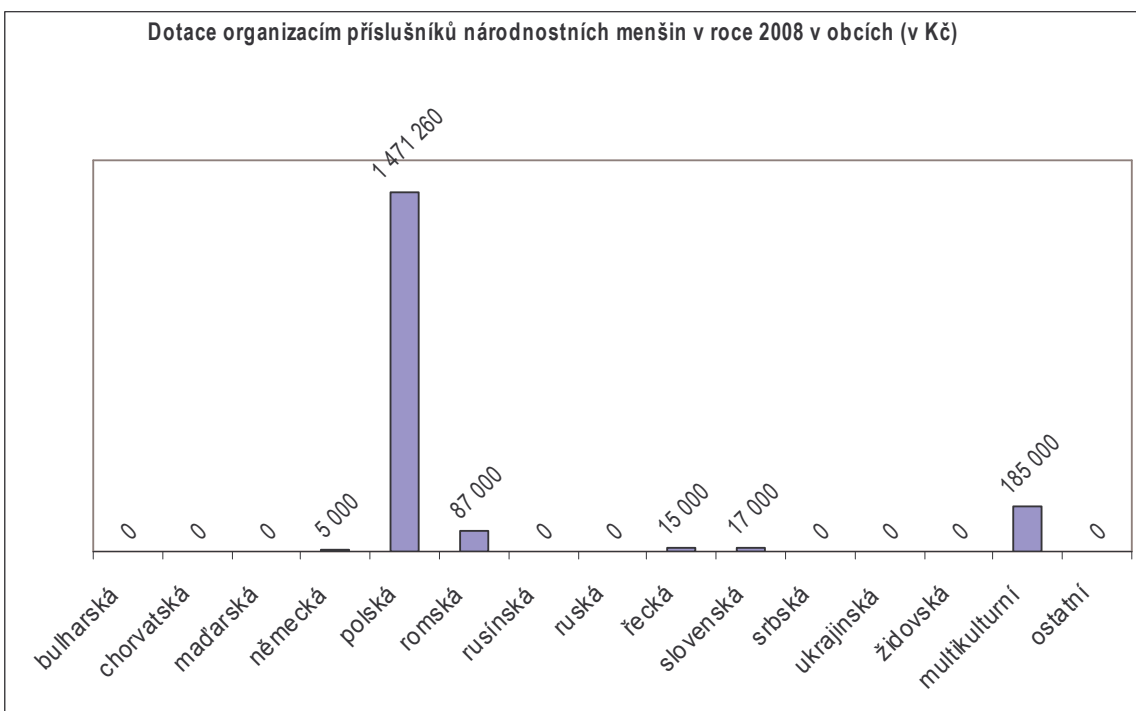
Ad 127.

Ze zákona mají povinnost - podle sčítání lidu z roku 2001 - zřídit výbor 3 kraje (Moravskoslezský, Karlovarský a Ústecký).

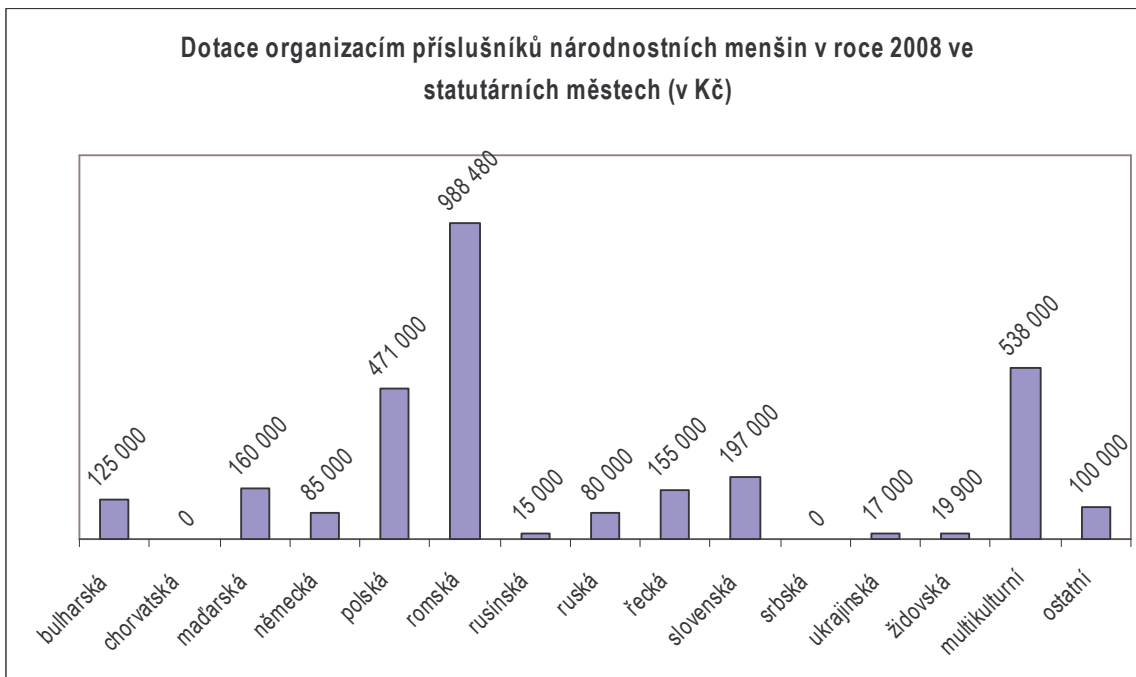
Ad 230.

Ve Zprávách o situaci národnostních menšin v ČR je pravidelně zveřejňován výčet dotací poskytovaných z veřejných finančních zdrojů na úrovni obcí, statutárních měst a krajů pro kulturní aktivity polské menšiny. Z údajů Zprávy vyplývá, že na úrovni obcí je polská menšina dotována nejvyšší částkou. Nejde tedy o jediné dva okresy Frýdek-Místek a Karviná.

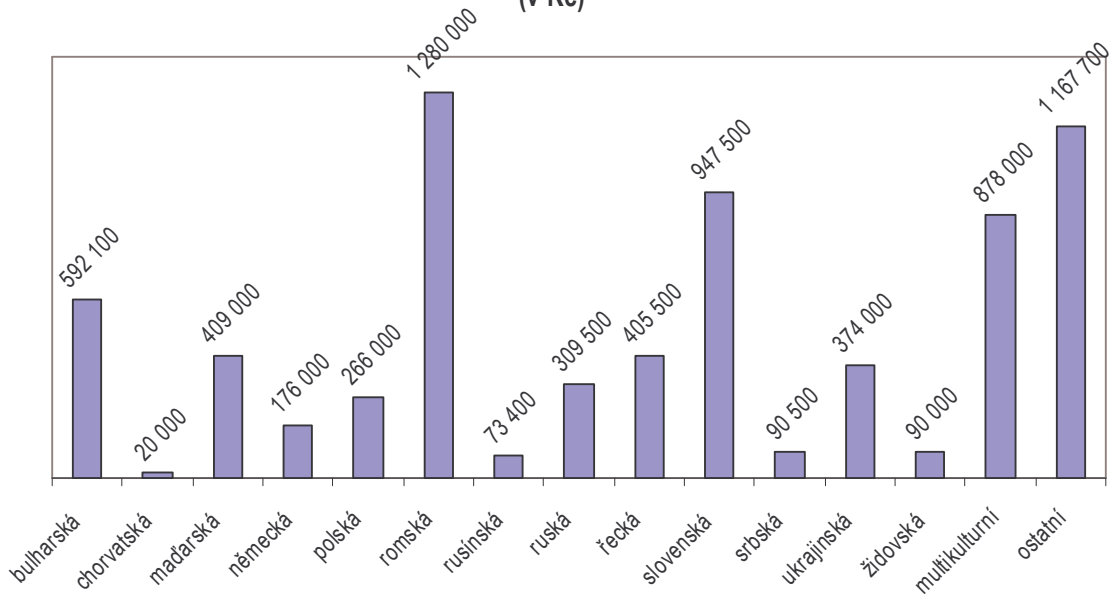
Přehled o dotacích v krajích, městech a obcích podle jednotlivých národnostních menšin:

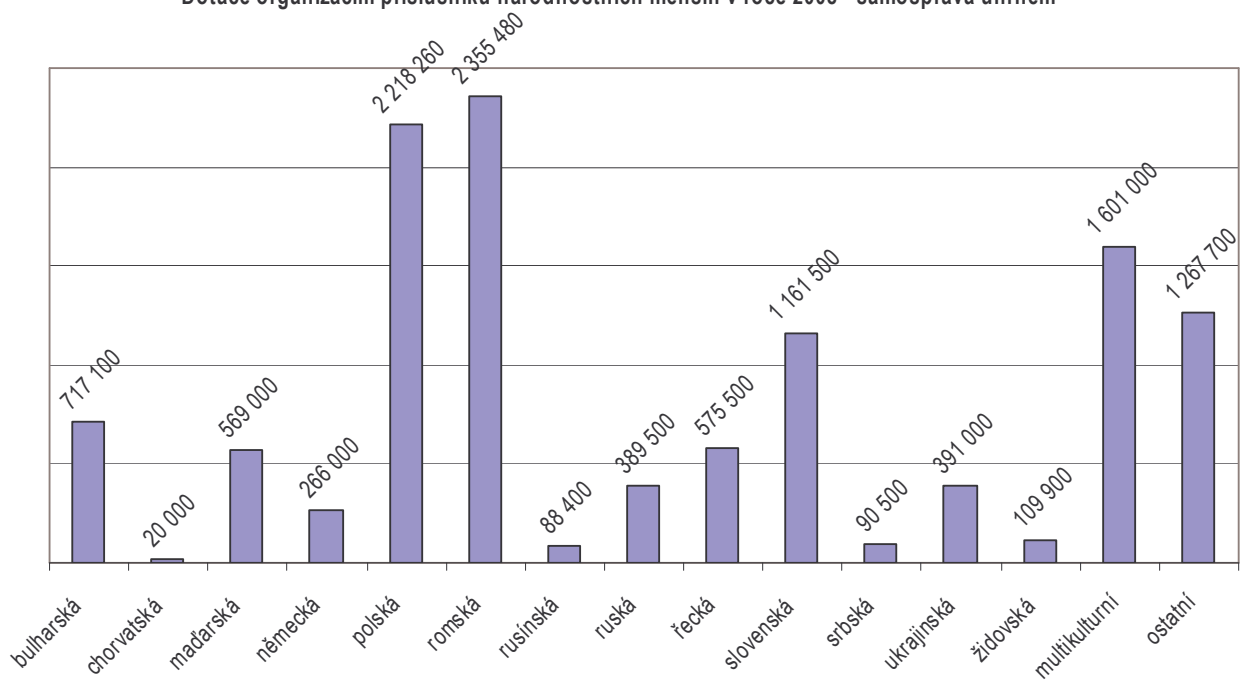
Srovnáním se situací v roce 2007 byl zaznamenán nárůst u polských projektů. Není sem zahrnuta částka 751 125,40 Kč ze státního rozpočtu na provádění Charty, tuto podporu chápeme jako subvenci obcím, nikoliv pouze polské menšině.

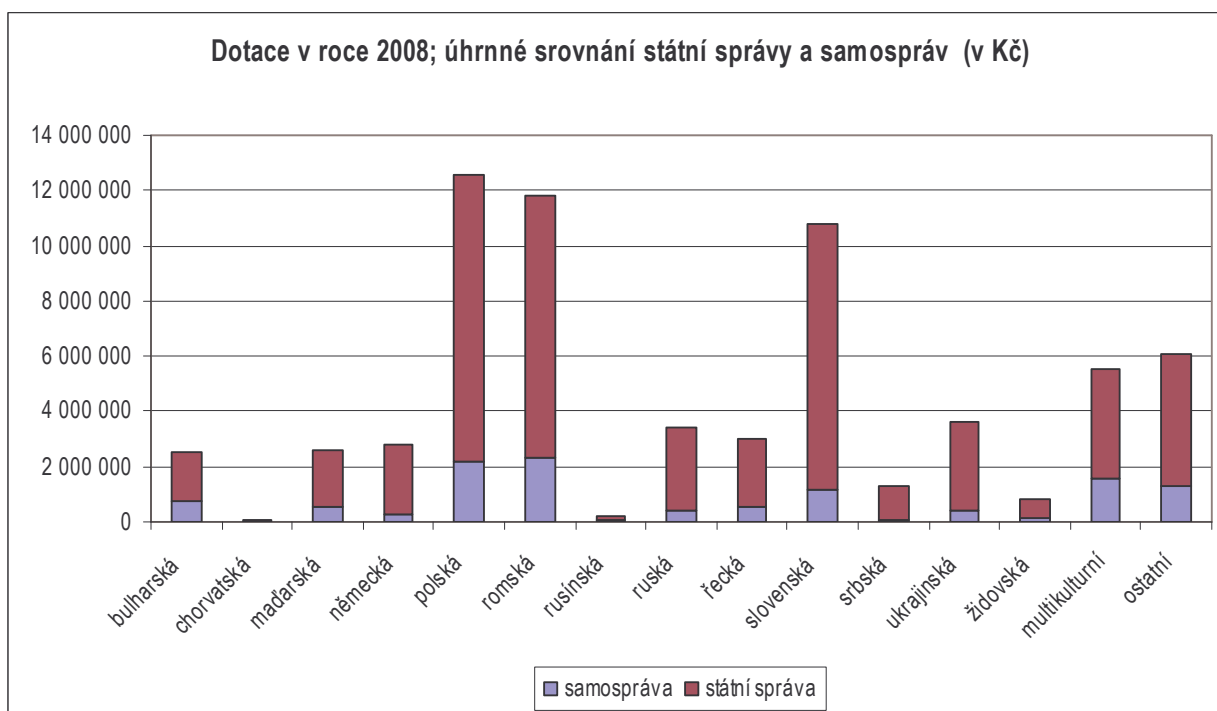
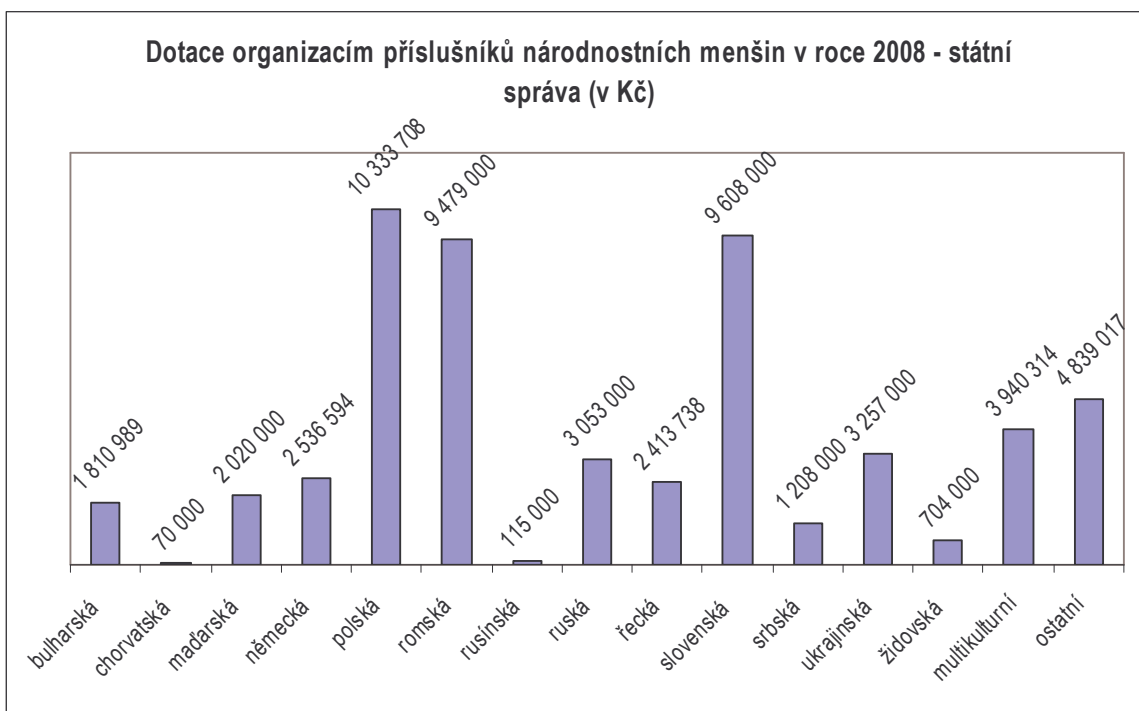

**Dotace organizacím příslušníků národnostních menšin v roce 2008 v krajích
(v Kč)**

Dotace organizacím příslušníků národnostních menšin v roce 2008 - samospráva úhrnem

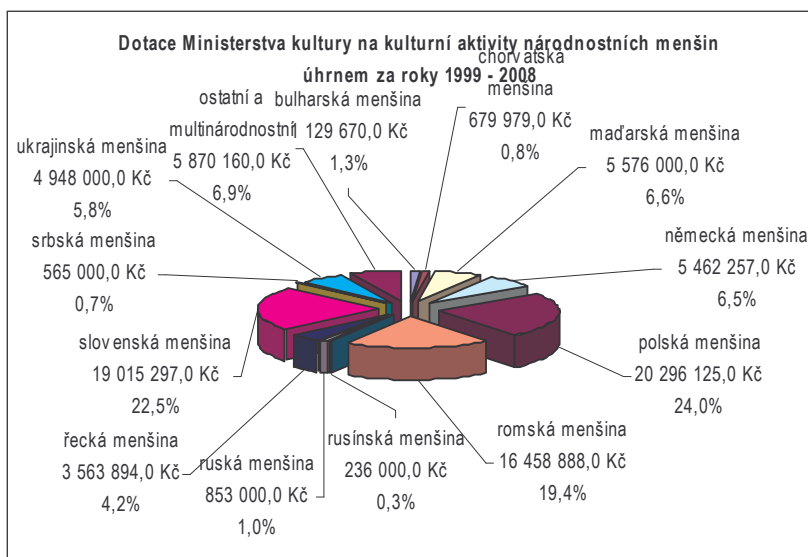
Ze srovnání vyplývá, že dlouhodobě nejvyšší podpora samosprávy, a to jak lokální, tak i regionální je směřována romské a polské menšině, zatímco u státní správy dominují v dotacích polské a slovenské organizace. Je to dáno v první řadě podporou menšinových periodik. Z celkových součtů pak opět polská, slovenská a romská menšina tvoří cca jednu třetinu všech dotací, naopak nejmenší podporu ze strany samosprávy i státní správy na centrální úrovni vykazuje chorvatská a rusínská menšina. Poměr výše dotací není přímo úměrný s proporční velikostí daných menšin dle sčítání lidu. Lze tedy přepokládat, že významnou úlohu v přidělování dotací hraje spíše kvalita předložených projektů.

Ad 304.

Ministerstvem kultury je každoročně vyhlášováno výběrové řízení, bez jakéhokoliv omezení. Pokud dosud projekty zmíněné menšiny nebyly úspěšné, jedná se o nesplnění některých z kvalifikačních požadavků výběrového řízení. Následující grafy ilustrují alokaci finančních prostředků resortu kultury po jednotlivých menšinách za posledních 10 let.

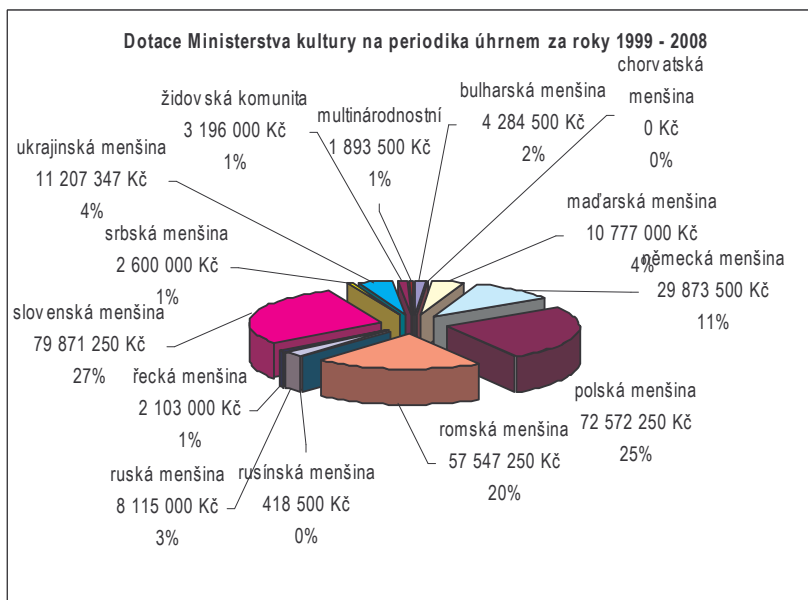
DOTACE NA PODPORU KULTURNÍCH AKTIVIT NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN 1999-2008
(poskytovatel dotace: Ministerstvo kultury)

bulharská menšina	1 129 670,0 Kč
chorvatská menšina	679 979,0 Kč
maďarská menšina	5 576 000,0 Kč
německá menšina	5 462 257,0 Kč
polská menšina	20 296 125,0 Kč
romská menšina	16 458 888,0 Kč
rusínská menšina	236 000,0 Kč
ruská menšina	853 000,0 Kč
řecká menšina	3 563 894,0 Kč
slovenská menšina	19 015 297,0 Kč
srbská menšina	565 000,0 Kč
ukrajinská menšina	4 948 000,0 Kč
ostatní a multinárodnostní	5 870 160,0 Kč
celkem	84 654 270,0 Kč

DOTACE NA PODPORU ROZŠIŘOVÁNÍ A PŘIJÍMÁNÍ INFORMACÍ V JAZYCÍCH NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN
(poskytovatel dotace: Ministerstvo kultury)

bulharská menšina	4 284 500 Kč
chorvatská menšina	0 Kč
maďarská menšina	10 777 000 Kč
německá menšina	29 873 500 Kč
polská menšina	72 572 250 Kč
romská menšina	57 547 250 Kč
rusínská menšina	418 500 Kč
ruská menšina	8 115 000 Kč
řecká menšina	2 103 000 Kč
slovenská menšina	79 871 250 Kč
srbská menšina	2 600 000 Kč
ukrajinská menšina	11 207 347 Kč
židovská komunita	3 196 000 Kč
multinárodnostní	1 893 500 Kč
celkem	284 459 097 Kč

Ad 312.

Slovenská menšina již řadu let uskutečňuje projekt Domus, (Dokumentace a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR; zřizovatel Klub slovenské kultury; http://www.klubsk.net/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=15&Itemid=30), v roce 2008 podporovaný Ministerstvem kultury částkou 150 tis. Kč z programu podpory kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin (viz Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2008, příloha 4).

Ke kapitole 3

Ad. B. a I

Sekretariát Rady zaznamenal na úrovni samosprávy obcházení zákona v otázce reprezentace a plnění požadavků národnostních menšin. S cílem usnadnit naplnění práva na dvojjazyčné nápisy v jazyce národnostní menšiny, Rada vlády pro národnostní menšiny navrhla na základě poznatků uvedených ve Zprávě o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2008 usnesení, které znamená úkol novelizovat zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. Zde je navrženo zákonem upravit možnost přímého zapojení občanských sdružení reprezentujících národnostní menšinu v obci do procesu rozhodování o umístění dvojjazyčných napsů. Rada se domnívá že tímto způsobem se zjednoduší vymahatelnost nezczitelných práv národnostních menšin plynoucích z Charty. Novelizace by měla řešit i situaci v místech, kde jsou práva národnostních menšin blokována samotnými výbory, konkrétně právo na uvádění názvů v jazycích národnostní menšiny.

Ad. C

V současné situaci Rada usiluje alespoň o nekrácení rozpočtu pro národnostní menšiny, o navyšování i vzhledem k současné finanční a ekonomické situaci a k úsporným opatřením vlády bohužel mluvit nelze.

Ad. D a G

Je pravda, že v ČR neexistuje ucelený program jazykové podpory pro němčinu (z pohledu národnostní menšiny, neboť není dostatečný počet žáků). Němčina má stejné postavení jako ostatní menšinové jazyky. Navíc němčina má celostátně silné postavení na ZŠ i SŠ v rámci výuky cizích jazyků (bilingvní školy, na některých školách prioritní cizí jazyk). Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy podporuje mj. jazykové aktivity gymnázií, která poskytují výuku německého jazyka vedoucí k udělení *Německého jazykového diplomu*. Ten opravňuje ke studiu na německých vysokých školách bez další jazykové zkoušky. Jak je zmíněno, překážkou funkčnosti zvláštního programu jazykové podpory je roztroušenost a věková skladba německé menšiny.

K postavení romštiny viz bod 89. Doposud jakékoliv zlepšení vnímání a používání romštiny zpomaluje chybějící kodifikace jazyka.

Ad. E, Ad. F

Viz výše, romština je používána v celoplošné veřejnoprávní rozhlasové stanici Radiožurnál, a to prostřednictvím pořadu O Roma vakeren (Romové hovoří) každý pátek od 20:05 do 21:00 hod. Též viz bod 89.

Ad. H

Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny ještě v době před ratifikací Evropské charty regionálních či menšinových jazyků vytvořil a distribuoval všem zainteresovaným subjektům (v první řadě obecním úřadům) informační příručku „*Charta. Co bychom měli vědět?*“, ta je volně přístupná na webových stránkách Rady.

Ad. I

V místech kde jsou práva národnostních menšin blokována samotnými výbory, konkrétně u práva na uvádění názvů v jazycích národnostní menšiny, byla navrhnutá novelizace zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, viz Ad. B.

Ad. K.

Podle informací zástupce slovenské menšiny v Radě není ze strany slovenské menšiny dostatečný zájem o výuku slovenštiny, a to ani na úrovni výuky jazyka. Slovenština je přítomna ve vysílání veřejnoprávních i privátních medií, byť jen nepravidelně (zpravodajství, komentování sportovních zápasů, přítomnost slovenských moderátorů/hostů v zábavných pořadech).

Ad. L

Zvyšování obecného povědomí o národnostních menšinách je cílem mnoha kampaní (např. vládní Kampaň proti rasismu, Evropský rok mezikulturního dialogu 2008 v České republice) nebo vzdělávacích programů (Multikulturní výchova). Zde je rovněž významná činnost neziskových organizací.

Ad. Doporučení 1

Jak je zmíněno v odpovědi Ad. L, zvyšování povědomí o národnostních menšinách a úroveň tolerance společnosti k nim je dlouhodobým cílem mnoha vládních iniciativ.

Kompletní výčet dotací v roce 2008:

<i>specifikace</i>	<i>poskytovatel dotace (typ dotace)</i>	<i>výše dotace (Kč)</i>
Kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin	Ministerstvo kultury (odbor regionální a národnostní kultury - dotační program)	9 913 029,-
Světový romský festival KHAMORO Praha	Ministerstvo kultury (usnesení vlády č. 347/2003)	2 000 000,-
Provoz Muzea Romské kultury v Brně	Ministerstvo kultury (odbor ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií)	8 133 000,-
Provoz Památníku Terezín		25 776 000,-
Projekt Vagón (Slovensko-český klub)	Ministerstvo kultury (odbor zahraniční)	200 000,-
Dotace na aktivity příslušníků národnostních menšin	Ministerstvo kultury, odbor umění a knihoven (dotační program)	3 470 000,-
Grant Knihovna 21. století		142 000,-
Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin	Ministerstvo kultury (dotační program)	30 000 000,-
Vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dotační program)	15 901 331,-
Integrace příslušníků romské komunity	Ministerstvo kultury (dotační program)	1 991 482,-
Podpora vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí, žáků a studentů	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dotační program)	14 319 000,-
Integrace příslušníků romské komunity – podpora romských žáků středních škol		10 000 000,-
Program předcházení sociálního vyloučení v romských komunitách ¹¹	Úřad vlády ČR (dotační programy)	19 998 600,-
Koordinátoři romských poradců při krajských úřadech ³²		4 217 730,-
Podpora terénní sociální práce		9 700 000,-
Provádění Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	Úřad vlády ČR (usnesení vlády č. 637 ze dne 11. června 2005; kapitola VPS)	751 125,40

celkem 156 513 297,40 Kč

Ad. Doporučení 2
Viz Ad. D, K

Ad. Doporučení 3
Viz Ad. D

Ad. Doporučení 4
Právo mluvit mateřským jazykem v soudním řízení je dispozitivní; jeho využití je na zvážení dotyčné osoby (i kdyby měla znalost češtiny). Pokud došlo k odepření práva mluvit mateřským jazykem jedná se o porušení platných právních předpisů, náprava tohoto stavu je součástí procesních práv dotyčné osoby (námitka u soudu).

Ad. Doporučení 5
Viz Ad. B

¹¹ Na základě usnesení vlády ze dne 25. července 2007 č. 841 ke Kontrolnímu závěru Nejvyššího kontrolního úřadu z kontrolní akce č. 06/04 Prostředky státního rozpočtu zahrnuté do kapitoly Všeobecná pokladní správa, byly položky, týkající se podpory aktivit příslušníků národnostních menšin a integrace romské komunity přesunuty od roku 2008 z kapitoly VPS do rozpočtu Úřadu vlády

B. Doporučení Výboru ministrů RAdy Evropy k provádění Charty Českou republikou

Rada Evropy Výbor ministrů

Doporučení Výboru ministrů k provádění
Charty regionálních a menšinových jazyků Českou republikou

přijaté Výborem ministrů 9. prosince 2009 na 1073 zasedání Výboru ministrů

Výbor ministrů,

v souladu s článkem 16 Evropské charty pro regionální nebo menšinové jazyky;

s ohledem na prohlášení předložená Českou republikou dne 15. listopadu 2006;

s přihlédnutím k hodnocení Výboru expertů pro Chartu s ohledem na uplatňování Charty Českou republikou;

s přihlédnutím k poznámkám českých orgánů k obsahu zprávy Výboru expertů;

s ohledem na to, že toto hodnocení je založeno na informacích předložených Českou republikou v její vnitrostátní zprávě, na doplňujících informacích poskytnutých českými orgány, informacích předložených orgány a organizacemi právoplatně založenými v České republice a na informacích, které získal Výbor expertů při své inspekci na místě;

doporučuje, aby orgány České republiky vzaly v úvahu veškeré postřehy a doporučení Výboru expertů a přednostně:

1. učinily praktické kroky k posílení informovanosti a toleranci k regionálním nebo menšinovým jazykům a kulturám, které zastupují, jako k nedílné součásti kulturního dědictví České republiky, a to jak v obecných osnovách ve všech fázích vzdělávání, tak v hromadných sdělovacích prostředcích;
2. přijaly strukturovanou politiku pro ochranu a podporu romštiny a němčiny a vytvořily příznivé podmínky pro jejich užívání ve veřejném životě;
3. zlepšily právní předpisy vztahující se ke složení a pravomocem výborů pro národnostní menšiny, aby tato pravidla nepředstavovala překážky k provádění Charty; včetně
 - vytvoření škol s výukou v regionálních nebo menšinových jazycích a
 - používání polských místních názvů na topografickém značení;
4. přijaly opatření pro zprostředkování vyučování ve slovenštině, romštině a němčině nebo výukových kurzů těchto jazyků, ve spolupráci s jejich uživateli;
5. zajistily, aby používání romštiny ve školách nebylo zakazováno nebo aby od něj nebylo odrazováno.